

**Spiegel van den ouden ende nieuwen tijdt : bestaende uyt
spreeck-woorden ende sin-spreucken, ontleent van de voorige
ende jegenwoordige eeuwe, verlustigt door menigte van sinne-
beelden met gedichten en prenten daer op passende ;
dienstigh tot bericht van alle gedeelten des levens,
beginnende van de kintsheyt ende eyndigende met het eynde
alles vleesch**

<https://hdl.handle.net/1874/37102>

S P I E G E L

Van den voorleden, en jegenwoordigen
tijdt.

Tweede Deel.

'tZijn stercke beenen die weelde dragen
konnen.

t Syn stercke Beenen die Weelde draghen Konnen

De
longhe-
legh
spreeckt

AL sijn mijn beenen sterck , al heb ick jonge leden ,
 Al kan ick dagen langh op harde wegen treden ,
 Noch stae ick niet-te-min op desen tijdt verfelt ,
 Vermits mijn los gestel nu hier dan ginder helt :
 En 'tis noch evenwel geen swaerte dat ick drage ,
 Ten is geen wichtigh pack daer van ick heden klage ,
 Het is (gelijk ghy siet) een wispel-tuyrigh wijs ,
 Dat fit ('ken weet niet hoe) my scherlinx op het lijf .

Sy heeft een selfaem hoofd, vol alderhande grillen,
 Sy heeft een dertel hert, en dan oock ronde billen,
 Sy krevelt evenstaegh en moet in roere zijn;
 De rust is haer verdriet, het stille wesen, pijn.
 Ick hebbe grooter last voor desen moeten dragen,
 'kEn vindt noch evenwel geen reden om te klagen,
 Want hoe het immer ging, ick droeg het wichtig pack,
 Ick droegh het daer ick wou, oock sonder ongemack:
 Maer dit aelvveerdigh dingh gaet buyten alle reden,
 Het ruckt my daer het wil, en druckt my opte leden,
 En schoon ick voor my sie, soo veel ick immer kan,
 Noch swier ick onder haer gelijk een droncken man.
 Maer, Leser, nae my dunckt, ghy wenst om eens te weten
 Hoe dat sy, dien ick draegh, in Hollandt wort geheten;
 Wel hoortet met eē woort: *Vrou VVeeld'* is hare naem,
 Tot jock, tot enckel spel, en anders niet bequaem;
 Sy heeft soo vreemden aert, soo bijster malle kueren,
 Geen heldt, geen machtigh reus, en kander onder dueren,
 Want krijgtsse maer een voet oock op een deftigh man,
 'Tis hondert tegen een soo hysse voeren kan:
 Of weeter eenigh mensch haer lossen aert te dwingen,
 Soo datse niet geheel, en mach int wilde springen,
 Ten gaeter evenwel niet al gelijk het sou,
 De geck wil niet-te-min by wijlen uytten mou.
 Wel, Vrienden, tot besluyt, soo Weelde koomt getreden,
 Of met een vollen loop naer uvent toe gereden;
 Soo grijptsse met bescheyt, en houdtse dapper vast,
 Want siet! al iffe licht, het is een svvare last.

Nederl.

Alle dingen kan men dragen
 Weggenomen goede dagen.

Dol maect dol.

Armoede dwingt/
 Weelde springt.

In voorspoet
 Is toessen goet.

Als 'tberken dol is / so stortet den troest
 om.

Als de lammeren sat zijn / so spelense/
 of soo slapense.

Nederl.

Het

Nederl. Men wel-geboede rammien joucken de
Hoozen.

Il n'y a point d'argent qui se despense
plus prodigalement que celui d'une
succession recente. Franç.

Hoogd. Wen gluet zu wohl wil / den machers
zum narren.

Il n'est rien si superbe qu'un sot de
basse condition eslevé à quelque digni-
té.

Kein schermesser schärfter schirt
Dam wenn ein bettler edel wird.

El mal tien conorte, y el bien non
ay quien le soporte. Ital.

Es müssen starke beine sein
Die gute tage mögen tragen.

Le mal à du confort & le bien person-
ne ne peut supporter. Franç.

Dem gluet ist niemant starck genug.

Auff einem follen lauch, stehet ein frö-
lich haup.

Non è fierezza à la fierezza egu-
ale Ital.

Salust. Secundæ res etiam sapientum
animos fatigant.

d'Un humble & vil huomo quan-
do alto sale.

Lat. Arietibus bene pastis pruriunt
cornua.

--- Non est durable semper,
esse bene. ---

Periculosa foelicitatis intempe-
rantia est. Senec.

Franç. Quand le bas est plein, le haut est
puant.

Diu fordidus, repentè dives Tacit.
mutatione fortunæ malè tegit.

Quand un fol est bien, il n'y se peut
tenir.

Fortuna quem nimium fovet,
stultum facit. Lat.

Force argent, & belle amy
Faiet bien souvent penser folle.

Lat. Luxuriant animi rebus plerum-
que secundis,
Nec facile est æquâ commo-
da mente pati.

Quid enim aliud civiles furores Flor.
peperit, quam nimia foelicitas?

Satietas parit ferociam.

Vid. multa in hanc rem apud Richt.
axiom. histor. 33. æcon. 95.

Hoogd. Τίμη τὸ νόσθ ὕβριν.

Vid. arabica ad hanc rem Adagia
apud Erp. cent. 1. 67.

Pindarus Ἰθεις κόρα μήτηρ.

Wat Venus voeght, dat scheidt de klippel.

Gijs was een jonge wulp, hy kon geen weelde dragen,
 En wou voor al een wijf, en ging het Fijtjen vragen,
 Een spits, een vinnigh dingh, een plage voor een huys,
 Vry moytjens op-getoyt, maer, efter niet te pluys.

Fy wiste, nae den eysch, haer saecken wel te drijven,
 Fy had een rappe tongh, en konde deftigh kijven;
 En 'twas genoegh bekend, en 'twert oock Gijs geseyt,
 Maer des al-niet-te-min, hy wou de lieve meyt.

Fy weet de weyger-kunst, en laet den vryer draven,
 Fy weet hem op de maet, en nae de kunst te laven;
 Fy, des al niet-te-min, die maect een kort besluyt,
 Want Gijs die was een bloet, en Fy die werdt de bruyt.

De bruyloft wort geraemt, men noot meest al de vrienden,
 Men noodter boven dat oock dieder niet en dienden,
 Het voor-spel mette feest, de eerst' en tweede nacht,
 Die worden al gelijk met vreugde door-gebracht;

Maer als de derde Son quam nae de trou geresen,
 Doen schoot Gijs uytten slaep, en woude meester wesen,
 Daer gingh Fy tegen aen, en yder even kloeck,
 Maer Gijs die bolt te kort, en Fy behoudt den broeck;

Dies gaet de goede man met neer-geslagen wangen,
 Hy laet sijn moedigh hoofd, hy laet sijn ooren hangen,
 Hy roept schier even-staegh: Och waer ick weder vry,
 Eerst wasset, Fijtje lief, nu isset niet als, 'tfy!

'tFy dat ick oyt began; 'tfy dat ick immer troude,
 Och waer ick dat ick was, ick weet wat dat ick soude;

'tFy van mijn wrange Fy, en van haer fellen aert;

'tFy van den slimmen dach daer op ick ben gepaert.

Dit roept de droeve Gijs oock dickmael gantsche dagen,
 Want hy wort staegh begraent, en somtijts oock geslagen,
 Wel Gijs ghy waert niet wijs, want siet u sot bedrijf,
 Om een lit wel te doen soo lijdt het gantsche lijf.

Frang.

Apres la feste
On gratte la teste.

Au jour d'huy marié, demain
marry.

Qui en haste se marie, à loisir se re-
pent. Frang.

Qui se marie par amours
A bonnes nuicts & mauvais jours.

Hou, Leser, staet,
En eer ghy gaet,
Hoort noch een vvoort,
En treet dan vvoort;
Siet onse Griet
Die vondt verdriet,
En groote pijn
In maeght te zijn,
Sy vrou en sou
Zijn ymants vrou,
Tot leet en spijt
Van die't benijt,
Daer kome van
Al vvatte kan.
Vvel, onse maeght
Die vvoort gevraeght,
Die vvoort versocht,
Die is verkocht,
Vvant Grietje nam
Met dat het quam;
Nu heeft een man
Die niet en kan,
Die niet en vveet
Als dat hy eet,

Als dat hy drinckt,
Als dat hy singht,
Als dat hy springt
Als dat hy vinckt,
Als dat hy gaet,
Als dat hy staet,
En somtijts eens sijn vrouwe
slaet.
Nu vint ons Griet
Gants svaer verdriet
En groote pijn
In vrou te zijn,
Sy roept, Eylaes!
Ick vvas te dervaes
Dat ick soo ras
Verslingert vvas.
Maer tot haer quaet
En is geen raet,
Als dat se lijt,
En dat se miijt,
En neder-sijght,
En stille ssvijght,
Vvant rasschen trou
Is langh berou.

Van dem Efel zu vvoll ist, so gehet er auff's eisz tanteen.

En Efel van de meul eens vroeger los gelaten,
 Gaet dolen in de stadt, en proncken achter straten,
 Hy voelt hem onbelast, hy voelt hem wonder vvel,
 Dies krijght hy grooten lust tot alle selsaem spel;
 Het beest dat vreughde socht, en niet en vvas te vreden
 Met vryheyt, met gemack, en met gesonde leden,
 Koomt juyft ontrent eē graft daer d'een en d'ander glijt,
 En daer het vveeligh volck op gladde schaetsen rijt;

Dit

Dit staet hem wonder aen, daer koomt hy nae gedrongen,
 Daer treet hy opte baen, en doeter vreemde sprongen,
 Maer fiet ! terwijl het dier onaerdigh staet en malt,
 Gebeurtet dattet glipt en plots ter neder valt,
 Daer schreeut het lompich beest, daer is sijn been gebrokē,
 Daer heeft 'tmisbruyckt geluck sijn leet aen hem gewrokē,
 In't kort' het grilligh dier dat light daer uyt-gestreckt,
 En wort noch evenwel van alle man begeckt.
 Wat isser menigh mensch die in sijn beste dagen
 Heeft ick en weet niet wat voor dingen aengellagen ?
 En die in sijn bedrijf mocht vast en seker gaen
 Is haestich neer-gestort, alleen uyt sotte waen !
 Wat isser menich mensch die neder is gevallen
 Om dat hy buyten schreef in weelde dorste mallen !
 Nu dat is esels werck ; dus vrienden, zijdy wijs,
 Blijft daer ghy seker gaet, en houdt u van het ijs.

Nederl.	E n esel alst hem wel gaet / dan gaet Op op't ijs danssen / en breecht sijn been.	Wo wein eingehet / da gehet witz aus Hoogd.
	Hooge klimmers / en diepe swimmers Gaen meest qualijck.	Wen die sack-peiff niet vol ist / so fire sie nit.
Frans.	<i>Celui ne scauroit tomber de bien haut qui n'a monié que bien peu.</i>	Veel freude steekt in eiuem weinsack.
Lat.	Facilior currentibus, quam re- pentibus lapsus.	Voller kropff / toller kopff.
Nederl.	Soo wel klaeght die wel is / als diet wee is.	Sine cerere & Baccho friget Lat. Venus.
	Houdt het schip midde-waters.	Vinum lac veneris.
	Wachte voor den gijp.	<i>Ay carin doma ynge oimamas.</i> Turcks.
Griecx.	<i>Οὐδὲν ἐστὶ πηδάλιον.</i>	Vixus nisi satur non saltat. Lat.
Lat.	Vinum caret clano.	<i>Itschelum doli doli, gidelum deli</i> Turcks. deli.
Ital.	<i>Il vin non ha timone.</i>	

Hoogd.	Wolten wir gar auß trinken / so werden wir in narren.	Venter mero æstuans despu- mat in libidinem.	Lat.
	Der essen wird kein tanz.		
Franç.	<i>Après la paise, Vient la danse.</i>	Nemo saltat sobrius nisi forte infanit, neque in solitudine ne- que in convivio moderato.	
Nederl.	Op een volen buyck staet een wyoplick hoof.		

Cic.

Nec omnino in voluptatis regno virtutem posse consistere.

Ovid.

Luxuriant animi rebus plerumque secundis
Nec facile est æqua commoda mente pati.

Quant l'orgueil chevance le premier, honte damage le suivent de pres.
dictum Lodovici undecimi.

L'aise des Sots les tue, & la prosperité des fols les perd. Prov. i. 32.

Wacht voor den gijb.

*De Leser gelieve sich, in plaetse van een plate, die hier
nae-gelaten is, by inbeeldinge voor te stellen een schip-
per die voor de vvint zeylende, door de gijb sijn schuyt
om-voerpt.*

Ick quam met goeden wint gedreven opte baren,
Ick quam met hoogen moet de stroomen af-gevaren,
Ick lietet al te rugh dat op het water dreef,
Soo dat ick op het lest alleen de voorste bleef;
Ick was aen alle kant getrougelt vande winden,
En liet! doen wasset tijt een reeshen in te binden,
Maer of al schoön het zeyl geduerigh hooger swol,
Ick hiel noch evenwel, en hiel geduerigh vol;

Doch

Doch t'wyl ick my vergaep aen soo een gunstich weder,
 Soo geeft het zeyl een swap, en ruckt het al ter neder,
 Daer legh ick over kant, ach! 'tquaetste datmen vint
 Is sonder achter forgh te zeylen voor den wint.
 Daer zijnder in het landt die konnen harde vlagen,
 Die konnen tegenspoet met vaste schouders dragen,
 Maer, vriende, hoort ee woort; ontret ee hoogh geluck
 Dan hoeftmen boven al te letten op het stuck.

Lat. **F**ortuna vitrea est cum splendet frangitur.

Frans. *La fortune est consumiere pinsen en flattant.*

Hoogd. *Wann das gliick am höchsten ist / so verseehe dich des falls.*

Wann der hochmuth auff gehet / so gehet das gliick nieder.

Nederl. *In voorspoet siet toe.*

Lat. **N**emo confidat nimium secundis
 In utraque sorte sis utriusque memor.

Ogni cosa si supporta, eccetto il buon tempo. Ital.

Il n'est assure que trop haut est môté. Frans.

Hoye steiger fallen gem.

Hoogd.

Gute schwimmer ertrinken gem.

'Tis goede / jae goddelicken raedt / in voorspoet op tegenspoet / ende in tegenspoet op voorspoet te dencken / want soo doende zijn die beyde best getempert. Nederl.

Syrach. 11. 26.

Au jour de prosperité les maux ne soient point mis en oubly & aux jours des afflictions qu'il te survienne des biens.

Joseph Hal. saint. conf. 4.

Comme tous corps naturels sont mellez, ainsi faut il que soit nostre disposition morale. Si nostre joye n'est assaisonnée avec tristesse, c'est folie. Si nostre tristesse n'est temperée avec quelque meslange de joye, c'est une tristesse infernale & desesperée. Si donc la joye vient toute seule, il la faut demander ou qu'elle a laissé sa compagne, & tousjours au despit d'elle la joindre à la tristesse à fin que tandis que l'une repugne à l'autre toutes deux nous soient amyes.

Tale è la cagnuola, quale è la signora.

De
Kamer-
maecht
spreect

Ick hadde lest-mael wat gemalt,
 En 'tscheen dat Iufvrou dit vernam,
 En, soo het dan gemeenlick valt,
 Soo was sy boven maten gram,
 Sy viel my aen met fellen moet,
 Sy graeude, dreygde, riep en keef,
 Iae, door haer ongestuymigh bloet,
 Soo hietse my staegh, vuyle teef;

Ick

Ick stont een wijle slecht en keeck,
 Want ick en vvas niet sonder schult,
 Doch, mits sy my soo vinnigh streeck,
 Mist' ick ten lesten mijn gedult;
 Dies seyde ick, luffer, met verlos,
 Ghÿ hebt my vvat te veel geseyt,
 Ist niet de vvijsse van het hof,
 Gelijk de luffer, soo de meyt?

Franc.	T outte terre cõtree & province Imitte la nature de son prince.	Das wetter teint man beim wind / Den vatter bei seim kind / Und den herrn bei seim gesind.	Hoogd.
Turcks.	Baluck baschadan kokar. .i.	Qualis rex, talis grex.	Lat.
Lat.	Piscis primum à capite putet.	Qual è il rettore, tali sono i po- puli.	Ital.
Ital.	Il pesce comincia à putir del ca- po.	Quando la patrona follegia La fante danneggia.	
Nederl.	't Hoofst sieck / al sieck.	Saule eyer / und stinckende butter gehö- ren zu sammen.	Hoogd.
Lat.	A bove majori discit arare mi- nor.	Tal carne, qual cortel.	Ital.
Hoogd.	Was die alen sunget Das pfiffen die jungen.	Qual guaina tal coltello.	
Nederl.	Soo de kilock is / is de kilepel / Soo de pot is / is de lepel.	Dignum patella operculum.	Lat.
Ital.	Gelijck de weert / soo is de gast / Gelijck het peert / soo is de last.	Similes habent labra lactucas.	
Lat.	Tale è la cagnuola, quale è la si- gnora.	Disteln seynd des Esels salat kraut.	Hoogd.
Hoogd.	Qualis domina, talis catella.	Ogni difforme trouva il suo con- forme.	Ital.
Lat.	Wie die frau also die magd. Wie der herr also das gesind.	Vxor pessima, pessimus maritus Miror nõ bene cõvenire vobis.	Lat.
Lat.	Qualis hera, talis pedissequa.		

*Non se da tanto pane al cagnuolo quanto la sua
coda dimanda.*

AL quispelt Leeuwkje metten steert,
 Al troutelt Leeuwkje sijnen weert,
 Al jancktet met een luyde stem,
 Al looptet voor, en achter hem,
 Al sit het beesje geestigh op,
 Al draeyt het als een snellen top,
 Al biet het dickmael sijnen poot,
 Ten krijght niet altijt witte-broot;

Want

Want heeftet eerst sijn deel gehad,
 Al isstet niet ten vollen sat,
 Hoe wël het slecht en deerlick siet
 Ten krijght noch al sijn wille niet.

Al schijnt dit slecht, gelijk het leyt,
 Het is noch efter wat geseyt,
 Ghy, weeghtet in de rechte schael,
 Het kan u dienen menighmael,
 Het kan u dienen tegen lust,
Die noyt of selden is gerust;
Het kan u dienen over al

Waer dat men vreughde plegen sal:
 Men hoeft voorwaer het vveeligh vleysch
 Niet staegh te geven sijnen eysch,
 Dus schoon yet somtijts mach bestaen,
 Het is al beter niet gedaen,
 En geeft een vrou, een vrient, een kint,
 Niet alles vvat haer breyn versint,
 En geeft u eygen sellefs niet
 Al vvat u vveligh hert gebiet,
 Ick mocht, en ick en dedet niet,
 En vvas in vreughde noyt verdriet;
 Wel schrijft dit vvoort in u gemoet
 Het is u aller vvegen goet.

Nederl.

Men hoeft den hont geen broot te
 geven soo langh als hy wispel-
 steert.

Spaens.

*Mucho pide el loco, mas loco as el
 que loda*

Frans.

*Le fol demande beaucoup, mais plus
 fol est celuy qui donne.*

Ital.

*Non se da tanto pane al cagnuolo
 quanto la sua coda dimanda.*

A foole demantech much but te more
 foole is he that givet ish. Engels.

Men geeft het hondcken niet soo veel
 broods / als sijn steertje wel eyschen
 sou. Nederl.

Een dwaes eysst veel / maer dwaes is
 hy die hem geeft.

Menea la code el can no por ti
 si no por el pan. Spaens.

Sævis inter se convenit ursis.

Of al schoon de wreede leeuwen
 In de woefte bosschen schreeuwen,
 Of de felle tijger krijt,
 Dat de lucht in stucken splijt,
 Of de beeren leelick tieren,
 En verschricken alle dieren,
 Sy noch efter alle-gaer
 Griefden noyt haer weder-paer.

Noyt

Noyt vecht Leeuwe met Leeuwinne,
 Maer hy oeffent soete minne,
 Noyt en was een Tyger fel
 Tegen sijnen bed-gesel.
 Maer een Beer, noch boven allen,
 Placht te jocken, en te mallen,
 En te toonen soet gelaet
 Aen sijn lieve mede-maet:
 Beeren kunnen sachtjens spelen,
 Kunnen vryen, kunnen telen,
 Beeren paren in het groen
 Soeter als veel menschen doen.
 'tFy! dan grimmers, kijvers, krijters,
 'tFy! onsoete wijve-smijters,
 'tFy! het wijf die haren man
 Niet in liefde vieren kan.
 Felle beesten sonder reden,
 Noyt geleert in goede seden,
 Toonen liefd' en soeten aert
 Als sy t'samen zijn gepaert:
 Ghy dan, die u rechter-handen
 Eens te samen ginght verpanden,
 Hebt voor al een sachten geest,
 Of komt leertet van een beest.

Frang.	D eux bestes paisent bien en un pré.	Es beisset kein wolff den andren.	Hoogd.
Ital.	<i>Calce di stallone non fere mai male à cavalla.</i>	Es beißt kein trawe der andern die augen auß.	
	<i>Calce di giumenta non nuore al stallone.</i>	Wilde bern seind bei einander gem.	

Spaens.	Con un lobo no se mata otro.	Corvi con corvi non si cavan iah mai gli occhi.
Nederl.	Twée quade honden bijten malhan- deren niet.	Ein krähe frisst gern bey der andern. Hoogd.
Franç.	Corbeau à corbeau ne creve jamais les yeux.	Es muß ein kalter winter sein / daß ein wolff den andern frisse.

Jean Fornier de Montauban.

Tous animaux lesquels sont en la terre
 Vivent en paix, & tranquille est leur faict,
 Ou bien s'ils ont debat, & se font guerre,
 A la femelle onc le masle n'en faict:
 L'ourse avec l'ours seure par les bois erre
 Pres du lion la lionne se plaist
 Avec le loup la louüe est sans contrainte
 Et du Taureau la vache n'a point crainte.
 Quelle furie & peste tant infame
 Vient à troubler les hommes vitieux?
 Qu'on oit tousiours le mary & la femme
 S'entrepincer de mots pernicious?
 S'esgratigner d'outrage qui diffame
 Baigner de plaincts seulement mais bien pire
 Souvent de sang les baigne leur folle ire.

De gansen krijghen den kost, maer sy moe-
tense plucken.

Komt fiet hier dese prent, en leert den sin begrijpen,
Al die maer zijt gewoon de straet alleen te slijpen,
Hooft dit, wie niet en doet, als dat hy ledich gaet,
Hier is een goede les daer op te letten staet.
Godt is een rijke born, hy spijst de wilde dieren,
Het zy die in het wout, of om den oever swieren,
Maer schoon hy yder beest sijn eygen voedsel biet,
Noch voedt hy evenwel de leuye buycken niet.

Geen mensch of ander dier en late sich bedriegen,
 Al watter spijs se soeckt moet loopen, rennen, vliegen,
 De vos die sit en geeuwt, of leuyert in den kuyl,
 Hout wel de poten droog, maer knijgt niet inden muyl.
 Al watter adem heeft behoortet aen te mercken;
 Dat wat van Adam koomt bevolen is te wercken;
 Wie geen beroep en heeft en niet ter werelt doet,
 En heeft geen vasten troost waer op hy wert gevoet.

Nederl.	G odt spijs de voghelen / maer sy moetender om vliegen.	<i>La rosa senza la spina.</i>	Ital.
	Niemand en konnen de gebzade dypven in den mont geblogen.	Die de eperen hebben wijs moet het Nederl. kakielen der heunen lijden.	
	Armoede is leuyhepts loont.	<i>A la vulpeia dormida, no le cal</i> Spaens. <i>nada en la boca.</i>	
Franç.	<i>Dieu donne biens & bœufs mais par les cornes.</i>	Den slapenden vos en valt niet in den muyl.	Nederl.
Griecx.	Προπόντων πόνων, πωλῆσι αἰμῶν πάντα τ' ἀγαθὰ οἱ θεοί.	Manus movenda cum Minerva.	Lat.
Lat.	Convenientibus laboribus vē- dunt nobis omnia bona Dij.	Manum admoventi fortuna im- ploranda est.	
Nederl.	Wie besaeten wijs moet besueren.	Handt aen den ploegh / soo salt Godt voerdereu.	Nederl.
Hoogd.	Fleisch bricht alle eyss.	Tot Gods hulp behoeft arbeyt.	
Lat.	Par est fortuna labori.	Reyt handen en voeten / Godt salt versueten.	
Franç.	<i>Nul bien, sans peine.</i>	Godt geeft hoepen / maer niet mette hoornen.	
Hoogd.	Wenn der zimmeman sang umbs holtz spazien gehet / so felle kein span darvon.	Stroopt u armē / en segt God woult.	
Franç.	<i>A renart endormy rien ne luy chet en gorge.</i>	Den slapende wolf loopt geen schaep inden mont.	
	<i>Renard qui dort la matinee n'a pas la bouche emplumée.</i>	Die 't bercken killen wil moet hem het tieren troosten.	
Ital.	<i>Non si può heuere il mel senza le mosche.</i>	Een bliegende kraey vangt wat. <i>Qui à besoing du feu le quiert aux</i> Franç. <i>doigts.</i>	

Vade ad formicam piger.

Ghy leuyaert die nu leght en slaept,
 En dan een wijle sit en gaept,
 Op, op, en gaet eens tot de Mier,
 Dat is een kleyn, maer neerstigh dier,
 Dat is voorsichtich ende wijs,
 Dat gadert t' somers sijne spijs,
 Op dattet door de strenge kou
 Niet door gebreck vergaen en sou.

Maer ghy light hier en koeckeloert,
 Door vreemde droomen omgevoert;
 Ghy fiet hoe dat de snelle tijt,
 Hoe dat u jonckheyt henen glijt,
 En efter neemt ghy niet ter hant
 Tot oeffeningh van u verstant;
 Op, op, en stelt het lijf te werck,
 En set de mier tot u gemerck,
 Want die by lichten dage slaept,
 En in den somer sit en gaept,
 Is weerdigh dat hy koude lijt
 Wanneer de felle winter bijt.

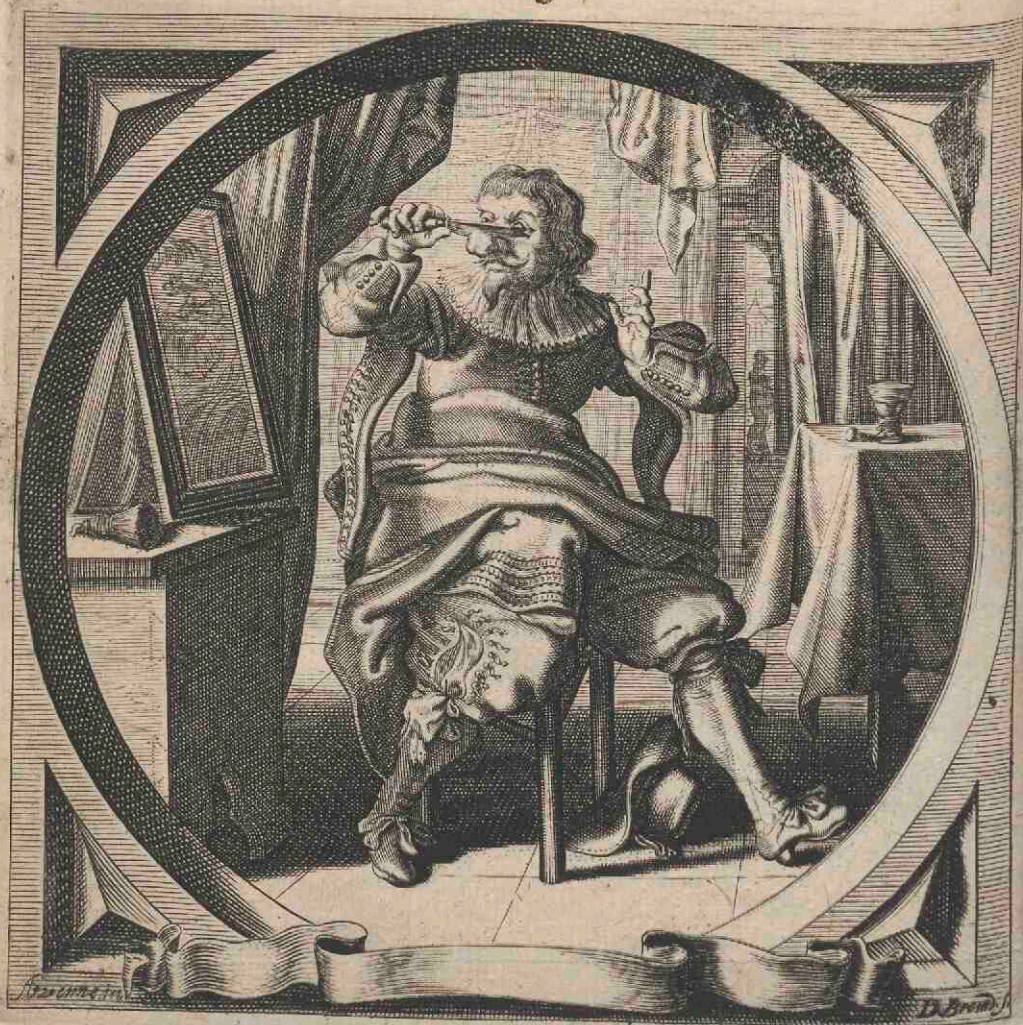
Horat. 1. sermonium.

Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris.
 Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
 Quem struit, haud ignara ac non incauta futuri
 Quæ simul inversum contristat Aquarius annum
 Non usquam prorepat; & illis utitur antè
 Quæsitis, sapiens, &c.

*In hoc adagio Arabes, Hebræi & Romani concurrunt & eodem sensu
 utuntur.*

Snijtmen sijn neus af men schent sijn
aengesicht.

De man
die het
mes op-
ten neus
heeft
spreeckt

Koomt hier, al die my kent, en wilt ten besten raden,
 Ick heb, eylaes ! een neus met puyften over-laden,
 Een neus, in als gelijk een kalikoutsen haen,
 Daer hangen (soo het schijnt) veel jonge neusen aen;
 Een neus, een vreemde snuyt daer op de kinders wijzen,
 Een neus, 'ken weet niet hoe, daer van de vrouwen ysen,
 Een neus gelijk een ey, en root gelijk een bloet,
 Die my oock even selfs by wijlen schricken doet,

Een

Een neus; maer 'tis genoegh. Wie kan het monfter lijdē?
 Ick meyn het leelick dingh noch heden af te snijden,
 'tSa 'tfa ick valler aen, en waerom noch gebeyt?
 Het dient toch eens gedaen wat dickmael is gefeyt.
 Maer, hola, mijn vernuft, heeft dit oock goede reden?
 Is oock u neus een lit om af te zijn gesneden?
 O! soo ghy dit begint, denckt wat een selfaem dal,
 Denckt wat een groufaem vack u aensicht wesen sal!
 Ey lieve wilt het mes van uwve leden wenden,
 Wie in sijn neuse snijt die moet sijn aensicht schenden;
 Gaet hier in met gedult, en geensins met geweld,
 En heelt noch soo ghy kondt, al watter is onstelt.
 En of ghy metter haelt misschien de roode plecken
 Niet af en weet te doen, niet uyt en weet te trecken,
 Soo gaet al weder aen, oock tot de derde reys,
 En, noch hoe dat het gae, verschoont u eygen vleys.
 Soo ghy nu, Leser, vraecht, wat hier is uyt te trecken,
 En hoe u dit verhael ten goede mochte strecken,
 Soo weet als dat het wijft hoe datmen vieren moet
 De feylen van een vrient, of van u eygen bloet:
 Hebt ghy een man, of wijf, uyt haren plicht gewecken,
 Een broeder sonder eer, een moeder vol gebreecken,
 Een Vader die misschien sijn echte plicht vergeet,
 Een nicht die buyten spoor in quade wegen treet,
 Ghy moet noch evenwel de vrienden niet verlaten,
 Ghy moet wel haer gebreck, maer niet de lieden haten,
 Ghy moet haer ongemack niet halen aen den dach,
 Maer decken watter schort, gelijk de liefde plach:
 Ghy moet, indien ghy kondt, het quade seer genesen,
 En soo ghy niet en kondt in als geduldich wesen;
 Men set geen leden af, al lijdmen groote pijn,
 Men set geen leden af, als die verkanckert zijn.

---

*Ne te glorifie point du deshonneur de ton pere: car le deshonneur de ton pere
 ne te scauroit tourner à bonheur. Syr. 3. 11.*

On ne prend lievre au taboryn ny oiseau à la tarte velle.

AL wie een snellē haes met trommels meynt te vangen
 Die heeftet qualick voor, en doet verkeerde gangen,
 Want eer de jager koomt ontrent het groene wout
 Soo is het vluchtigh dier verloren in het hout;
 Daer leyt het dan en duyckt, soo dat de grage winden
 Geen wilt-braet op en doen, geen haes en konnen vinden;
 Daer koomt dan onse vriendt gants moede vande jacht,
 En brengt niet anders met als slechts een droevē nacht.
 Sit

Sit yemant inden raedt, of wil hy leeren krijgen
 Die moet voor alle dingh sijn tonge leeren swijgen,
 Want die van sijn bedrijf met open monde spreeckt
 Die vintmen inder daedt dat hy den aenflagh breeckt;
 Met swijgen, soete jeught, met swijgen is te minnen,
 Met swijgen kan een Vorst de vaste Steden winnen;
 Een die geduerigh swetst van dat hy wil bestaen
 En brengt niet anders t'huys als slechts een malle waen.
 Met klappen soete jeught en is niet uyt te rechten,
 Noch in het soet gevry, noch in het wreede vechten,
 Maer die met heuffchen mont sijn dingen heelen kan
 Die mach een vryer zijn, en oock een oorloghs-man.

Hoogd. *W*eise leut haben ihren mundt im
 hertzen.

Spaens. *Quien paxaro ha de tomar non
 ha de oxear.*

Franc. *Qui veut prendre un oiseau il ne
 faut pas l'effaroucher.*

Nederl. *'Tis quaet hasen niet trommels van-
 ghen.*

Franc. *On ne prend le lievre au tabour ny
 l'oiseau à la tartz-velle.*

Nederl. *Alle vogels schoutwen d'openbare net-
 ten.*

Ital. *Chi dice tutto quel ch' egli sa, fa
 tutto quel che egli può e mangia
 ciò che egli ha; nõ gli resta niente.*

Franc. *Pense ce que tu veux parle ce que tu
 dois.*

*Sag nicht alles das du weißt /
 Glaub nicht alles das du hörest /
 Thue nicht alles das du kannst /
 Wisse nicht alles das du list.*

Hoogd.

*Le minaccie sono arme del minac- Ital.
 ciato.*

A mucha parola obra poco.

Par trop dire on est perdu. Franc.

*Multorum conscij pauca lo- Lat.
 quantur.*

*In ira nihil decentius quam
 cum adest silentium. Plut.*

*Vestigatoribus & venatoribus
 diurni nocturnique Labores es-
 sent irriti si nõ silentio prius quã
 Venabulis & impetu feras in-
 terciperent. Carol. Paschal. Virt.
 & Vit. cap. 32.*

Il faut prendre la poule sans crier.

Een
huys-
man
(met eē
hoen in
de hant,
dat hy
de kele
toe-
nijpt)
spreekt

Siet vrienden wat ick doe, ick heb een hoen gegrepen,
Maer 'khebbet metter daedt de kele toe-genepen,
Wt vreesē dat het dier miſſchien de gantsche locht
En oock het naeste dorp met schreeuwē vollen mocht;
Ick weet soo buer-man Fop het beesjen hoorde krijten,
Ick weetet voor gewis het sou hem dapper spijten,
Het sou hem pijnē doen tot binnen inde ziel,
Dat ick, een slecht gesel, soo vetten keucken hiel.
'Tis seecker, soo de raef kon inder stilheyt eten
Sy kreegh een vollen buyck, en niemant sou het weten,
Maer mits hy by den roof soo luyde sit en kraft
Soo krijght hy menighmael een ongenooden gast.
Gefellen, soo het luck koomt over u gefegen,
Indien ghy my gelooft het dient te zijn geswegen,
Het dient met stillen mont in haesten op-gevat;
Die muyst en niet en mauwt, dat is de bette kat.

Ital.	C olui che è saggio, quietansen- te gode.	Canot you be content tho fare wel but you must crie roſt meet?	Engels.
Franç.	<i>Chat miolour, ne fut onques bon chasseur.</i>	Nullum est tempus, quo dicen- da sunt omnia.	Lat.
Ital.	<i>Chi non fa tacere, Non fa godere.</i>	Doozt / ſwijght / en ſiet / ſchuyft maer en mauwt niet.	Nederl.
Hoogd.	Wann die hem ihr gartzen ließ so wu? man nie das sie gelegt het.	Lupus dum prædam agit, ne hiſcit quidem.	Lat.
Franç.	<i>C'est un fort beau jeu Quand on fait & parle peu.</i>	Taire & faire Par mer & par terre.	Franç.

Spaens. Callar y ojos, tomaremos la madre y los pollos. *Pensa molto, parla poco è scrivi meno.* Ital.

Franç. *Se taire & ouvrir les yeux c'est pour prendre la mere & les petits.* *Affai sa, chi non sa, se tacer sa.*
Si tu veus vivre en pais
Ne dis tout ce que scais.

Wil yemant nae de kunst een vogel-nestjen roven
 Die moet in dit bedrijf het oude woort geloven,
 Een woort, een deftigh woort, een regel van beleyt
 Die ymant t' uwer leer voor desen heeft geseyt:
 Siet gaeu en neerstich toe, gaet stil en maect te swijgen,
 Ghy sult gewis het jongh, ghy sult de moeder krijgen.
 Geloofstet, domme jeught, daer is geen beter vondt,
 Als sneegh en vlijtigh zijn, en al met stillen mont.

Nederl. *Watje hoort of siet*
Nuyst ende en maekt niet. *Hoort / siet / swijght en verdraeght /* Nederl.
Soo weet niemant watje jaeght.

Lat. *Sæpes sapientix est silentium.*

Nederl. *Die kan swijgen en horen*
Groote rust is hem geboren.

Die veel halt
Veel ontvalt.

Die kan horen en swijgen
Groote saecken kan hy wijgen.

Gaeter yet naer utwen wil /
Veeght u mont / en houdt u stil.

Treckt alst nopt Visscher.

De gene
die by
den vis-
scher
staet,
spreekt.

Wel, maet, hoe fit ghy dus en gaept,
My dunckt voor seker dat ghy slaept,
Want siet! de visch bijt aen het aes,

En ghy sit als een rechte dwaes,
Ghy sit gelijk een quack en siet,
En dat u raect en doet ghy niet.

Ick bid, en gaept niet hier of daer,
Maer neemt in tijds u saecken waer;

Een

Een goede kans is glibber-glat,
 Sy dient in haesten op-gevat,
 En 'tis voorwaer geen handigh man,
 Die sijn geluck niet grijpen kan;
 Want dien het voordeel eens ontglijt,
 Die isfet al sijn leven quijt,
 En schoon hy naemaels anders wou,
 Hy vindt niet anders als berou;
 Al wie dan niet in tijts en vist
 Is waert dat hy de sode mist.

Ghy daerom, vrient, let op u stuck,
 En past wel op het vluchtigh Luck
 Terwijl het voor u deure klopt,
 » Treckt, visscher, treckt terwijl het nopt.

Hoogd.

Den es allezeit zu sni dincck / der
 fomet gewistich zu spat.

Nederl.

'Tis kunst in tijds jaec seggen.

Trecht alst nopt / Disscher.

Grijpt alst tijdt is.

Men moet sijn tobben upt-setten ter-
 wijl het regent.

Men maet gapen alffer pap gheboden
 wert.

Men moet grijpen alst tijdt is.

Men moet memmen 'twijl de heul leyt.

Men moet seplen 'twijl de wint dient.

Haddelens kinders waren nopt rijck.

Het luck
 Is vlugh/
 Die het vat
 Die het hadt /
 Die het quist
 Die het mist.

Het gheluck en staet niet stil voor pe-
 mants deur. Nederl.

Gaept als men u den lepel biet
 Want namaels vrient en krijghje niet.

Die tijdt heeft / en tijdt laet ghen /
 En kan sijn leven niet bedopen.

Die altijd vroegh ghenoech hooimt /
 hooimt veeltijts te laet.

Die verslaept sijn ochtent-werck/
 bescheten is sijn dagh werck.

Lant koopen / en goet huwelick doen/
 en verschijnt alle dagh niet.

A ben fare non dar dimora Ital.

Perche presto passa l'hora.

*Besogna pigliar le venture quan-
 do Iddio le manda.*

Chi tardi arriva, male allogia.

Ital.

Se s'haveſſe à fare le coſe due
volte, ciaſcun farebbe ſavio.

Chi non fa quando può,
Non puo fare quando vuole.

Batti il ferro, mentre ch' egli è
caldo.

Chi tardi vuol, non vuol.

Inſin che s'ha il vento in poppa
beſogno ſaper navigare.

Spaens.

Quando el hierro eſta encen-
dido,
Entonces ha de fer batido.

Lo que has de hazer no digas
cras
Pon la mano y haz.

Si te dieren la vaquilla
Acude con ſa ſoguilla.

En faiſant le cage l'oïſeau s'en va. Franc.

Ce que dois faire ne diſ point à de-
main.

Tel reſuſe, qui apres muſe.

De l'eau qui eſt paſſé le molin ne
mout pas.

Qui ne prend quand il peut
N'aura quant il veut.

Quant le bien vient on le doit pren-
dre.

Quãd le fer eſt chaud, il le faut battre.

Le temps ſe change en peu d'heure
Tel rit le matin qui le ſoir pleure.

Collige, non omni tempore Lat.
meſſis erit.

Omiſſio occaſionis, eſt cuncta-
tio.

Clamamus cras cras & ſic con-
ſumitur ætas.

Ovid.

Sed propera nec te venturas differ in horas;
Qui non eſt hodiè, cras minus aptus erit.

Lucan.

Tolle moras, ſemper nocuit differre paratis.

Manil.

----- mora ſæpe malorum

Cauſa fuit.

Demosthen.

Rerum occaſiones tarditatè & ignaviam noſtram non expectant.

Curt.

Fortunam tuam preſſis manibus tene lubrica eſt. impone felici-
tati tuæ frenos, ut facilius illam regos.

Fronte

Fronte capillata est.

Siet ! wat een selsaem wijf my heden is verschenen ,
 Siet ! hoe dit eygen wijf is inder haest verdwenen ,
 Dit wijf is voren ruygh, van achter isse kael ,
 En fiet ick benfe quijt terwijl ick stae en drael.

Dit wijf is voren ruygh, en biedt daer groote schatten,
 Maer aen het achter-lijf daer isse niet te vatten ;

Wel leert door mijn verdriet, ey, leert , ô rappe jeught,
 Leert grijpen met bescheyt, terwijl ghy grijpē meught.

De wel-gelegen tijt is eene van de saecken ,

Die naer een quade greep niet weder is te raecken ;

Dus wie uyt tragen aert versuymt een goeden kans

Die wort in onse tael genaemt een flappe gans.

De Leser sal, tot beter verstant van dese gelegenthey, ghelieven te gedencken dat de Oude het Geluck, ofte goede Ghelegenthey, hebben af-gebeelt in de gedaente van een vrouwe, van voren veel hayrs en lange tuyten hebbende, maer van achterē geheel kael en sonder hayr vvesende; daer mede te kennen gevende den aert ende eygenschap van goede gelegenthey, die alleen van voren, en niet van achteren te vatten is, het welck op verscheyde gevallen, en onder andere mede op de vluchtige gelegenthey onses levens, niet sonder redē, kan gepast vverden: vvant (gelijck een godt saligh man veel geseydt heeft) de tijt (die Godt almachtich uyt den afgront sijner eeuwicheyt heeft voortgebracht) is het alder-kostelickste toe-val om het eeuwigh leven uyt te vvercken, datmen oyt vindt; vvant aen den tijt deses tegenwoordigen levens hanght het eeuwighē; en als de tijt eens voor yemant door den doot is af-gesneden, soo en isser voor dien mensche geen tijt meer. Wat een groote genade isset dan van den Heere onsen Godt, dat hy ons noch telcken brengt van't een jaer int ander, en verlenght ons soo onse daghen, ten eynde vvy sulcx vvaernemende, des te beter het eeuwigh leven souden uyt-vvercken? en sulcx te doen noemt de

H. Geest de bequaemhey des tijds uyt te koopen. Col. 4. 5.

Pro

Pro camelo sarcina.

Al schijnt de Kemel sonder geest,
 Al is het maer een lompich beest,
 Noch heeft het grof gedierte wat
 Dat oorboir is te zijn gevat;
 Want als men op sijn rugge leyt
 De packen voor hem toe-bereyt,
 Soo toont het beest sijn kloek verstant,
 Want siet het knielt daer in het sant,

En blijft soo liggen op den gront,
 Tot datmen seven-hondert pont
 Heeft op sijn bultich lijf getaft,
 Want dat is juyft eens Kemels last;
 Doch meer en neemtet geenfins aen,
 Maer gaet dan op sijn beenen staen;
 Dat is in sijne tael gefeyt,
 My is genoegh op't lijf geleyt,
 Dus soo ghy wenst mijn goede reys,
 Soo laedt my niet, als nae den eys.

Voorwaer soo dit wierd' nae gedaen
 Het souder dickmaels beter gaen,
 Want veeltijts door te grooten last
 En wort niet op den dienst gepast.

Ey fiet! wat heefter menigh man
 Meer ampten als hy dragen kan,
 Soo dat hy onder sijnen staet
 Gebocht, gebult, gebogen gaet,
 En efter wil hy grooter eer,
 En roept noch al geduerigh, Meer,
 Tot hem het pack ter neder druckt,
 Of met geweld ter aerden ruckt.

Ghy, zijdy wijs, beminde vrient,
 Beproeft wat u voor ladingh dient,
 Beproeft u schoulers, eer ghy draeght,
 En wickt, al voorens eer ghy waeght,
 Want meer te willen als men kan
 Daer koomt of schaed' of schande van.

Nederl. **D**at u te swaer om heffen is / dat
 laet liggen.

Ne gladium tollas mulier.
 Ne fatet ultra crepidam.

Lat.

*Vid. Hebraicum Adagium apud Drusium Decur. 1. prov. 5. citantem
Leonem in descriptione Africa lib. 2.*

Illud ferè, inquit, observant ut pro Cameli sarcinâ, id est, pro 700
libris Italicis tres aureos adnumerent.

Horat.

Verfate diu quid ferre reculent,
Quid valeant humeri.

Senec. de Tranq. anim. cap. 4.

Ante omnia necesse est seipsum aestimare, quia ferè plus nobis vi-
demur posse, quam possumus. Alius eloquentiæ fiducia prolabi-
tur, alius infirmum corpus laborioso oppressit officio, alius patri-
monio suo plus imperavit quam ferre possit. &c.

Springht niet verder als u stock langh is.

Vrient, die hier staet aen dese sloop,
My dunckt sy is u wat te groot;
Aleer ghy dan u sprongh begint,
Soo maect dat ghy u wel versint,
Soo maect dat ghy de gronden weet,
Soo maect dat ghy het water meet,
Maer let voor al, o goede man,
Hoe ver u polse reycken kan,
Want veel te pogen sonder raet,
En ver te springen sonder maet,
En saecken aengaen boven macht
Dat brengter menigh in den gracht.

Lat.

Ne pennas nido majores ex-
tende.

Wie gheen eperen en heeft die hoes den Nederl.
nest.

Engels,

A proud heart and a beggere purse wil
not agree.

Si bovem non habes, asinum Lat.
agas.

Si non

Frang.	<i>Si ton revenu n'est capable de ta des- pence</i>	Richtes manul nach der taschen.	Hoogd.
	<i>Rend ta despence capable de ton re- venu.</i>	<i>E bisogna far i bocconi à misura</i> Ital.	
Hoogd.	Wer nie talet hat der muß mit leyden mauren.	<i>della bocca.</i>	
	Wie halbem kosten hale mann auch haus.	Niemand springe vorder als sin pols Nedexl. vermagh.	
Lat.	Noscenda est mensura sui.	Elck roepe niet de riemen die hy heeft.	
	Tuo te pede metire.	Maekt u zepl niet te hoogh.	
Nederl.	Geck nae deck.	Ne supra pedem calceus. Lat.	
	Geer nae neer.	Kent staet / en houdt maet. Nederl.	
	Maet houdt staet.	Laet den geck niet te veel up.	
Ital.	<i>Cada uno estienda la pierna como</i>	<i>Μη παρ' τὸν πόδα ὑποδημα.</i> Griecx.	
	<i>tiene la cubierta.</i>	Klepne bogelkens klepne nevjens. Nederl.	
Frang.	<i>Chacun estende la jambe selon la con- verture.</i>	Aviculæ nidulificant. Lat.	
Hoogd.	Men muß sich nach der deck strecken.	Pro opibus moenia.	
Lat.	Vbi incipit pauper divitem imi- tari, perit.	Intra pelliculam tuam te con- tine.	
Engels.	A proud heart in a begger / is not un- like a great fire in a smal cottage with warmeth not the house but burneth it.	Testudo intra tegmen suum collecta tuta est.	
Turcks.	Organunge giore khiosun. .i.	Hermano medios con vuestro Spaens. palmo.	
Ital.	Bisogna distendersi , quanto è lungo il lenzuolo.	Frere mesurez vous avec vostre com- par. Frang.	
	Bisogna far la spesa secondo l'en- trata.	Tecum habita ut noris quam sit Lat. tibi curta supellex.	
		Springh niet verder als u stoet langh Nederl. is.	

Tast geen root yfer aen, of spouter op.

Lest daer ick over strate gingh,
 En lette vast op alle dingh,
 Sach ick aldaer een jongen staen
 Die greep in haest een yfer aen,
 Een yfer dat hy voor hem sach,
 Gelijck het by de smisse lach,
 De smit sijn vader stonter by,
 En trock den jongen aen de zy,
 En seyde, met een hardt verwijs,
 Wel, botte lekker, als ghy zijt,
 Zijt ghy een sone van een smit?
 Zijt ghy mijn kint, en doeje dit?
 Grijpt ghy uyt enckel onverstant,
 Tast ghy nae 'tyfer metter hant
 Eer datje proeft en zijt gewis
 Oft heet, oft kout, of hoe het is?

Voorwaer dit is recht plompaerts werck,
 Ghy, neemt een beter oogh-gemerck,
 Want in een winckel van een smit
 Daer weet een yder mensche dit,
 Dat noyt een yfer dient geraeckt
 Als van te voren nat gemaect,
 En geeft het dan een snar gedruys,
 Soo houdt voor al u vingers thuys.

Dit was nae mijn begrijp een dingh
 Dat vorder als de smisse gingh,
 Ick hebbet daerom hier geset,
 Dus dien het smaect, die draeghet met.

Nederl. **I**n een smisse wat te rassen /
 By Aptekers wat te smaken /
 In een spokers boeck te lesen /
 Kan niet als met hinder wesen.

Steecht u in geen gat of sieter deut. Nederl.
 Quam quisque norit artem hanc Lat.
 exercent. Vid. Eras. ad hoc Adag.
 Tis

'Tis quaet slijpen sonder water.

De Leser sal gbelieven (in plaetse van een plate, die hier nae-gelaten is) by inbeeldinge sich voor te stellen, een slijper met een droogen slijp-steen, klagende in voegen als hier is volgende.

Hoort vrienden, die my heden fiet,
 Hoort toch den gront van mijn verdriet,
 Hoort, mach ick bidden, mijn geklach,
 Dat ick moet brengen aen den dach:
 Ick ben een jonck, en kloeck gesel,
 Ick kan mijn ambacht wonder wel,
 Ick hebbe vry geen slecht verstant,
 Ick ben oock veerdigh van der hant,
 Ick weet hoe stael, al isset fijn,
 Moet nae de kunst geslepen zijn,
 Maer fiet, ô lieve mackers, fiet,
 Ach! water dat en heb ick niet,
 Ach! water, dat is krachtich nat,
 Daer baet geen slijpen sonder dat,
 Daer baet geen kunst, of rappe voet,
 Daer niet te hebben hinder doet.

Siet hoe het by de menschen staet,
 En hoe het in de werelt gaet!
 Al isser yemant kloeck en wijs,
 Waer krijght een schamel ruyter prijs?
 Want heeft hy maer een droogen steen
 Eylaes! soo staet hy daer alleen,
 Hy staet, eylacen, slecht en fiet,
 Want sonder water slijptmen niet.

Of schoon de byen konstich zijn,
 Gaet neemt hun eens den rosmarijn,
 Gaet neemt hun bloemen ende kruit,
 Siet al haer kunsten hebben wyt,
 Dat nut, dat net, dat aerdigh beest
 Dat mist terstont sijn kloecken geest.

Met visch wort visch gelockt, met vinckē vangtmē vinckē;
 Een penninck in de beurs en hoortmen nimmer klincken;
 Een boom wast alder-best daer meer geboomte staet;
 Het gelt is even foo, het wil een mede-maet.

Nederl.	T is quaet hemmen daer gheen hapy en is.	<i>Ny la artificiosa enxambre puede</i> Ital.
	Met ydele handen ist quaet habicken locken.	<i>sin flor sacar fruto.</i>
	Die winnen wil moet by-setten.	<i>Les Industrieuses abeilles ne peuvent</i> Franç.
	Tis quaet by maechen van water al- leen.	<i>faire fruit sans fleurs.</i>
	Tis quaet hoerckē backen sonder byer of bet.	Een goet byer maecht een siellē kochē. Nederl.
Frang.	<i>Jamais on fit bon pottage avec de</i> <i>l'eau seule.</i>	<i>Il fuoco, adiuta il cuogo.</i> Ital.
	<i>Il faut de l'argent pour commencer le</i> <i>jeu.</i>	<i>Qui à chouette prend des autres oi-</i> Franç. <i>seaux.</i>
	<i>Il pesche en vain</i> <i>Qui n'amorce son haïm.</i>	<i>Nunca buena olla con agua sola.</i> Ital.
	<i>Toute qualité perd son lustre ou il n'y</i> <i>à point des moyens.</i>	<i>Pauper eris semper, si pauper es</i> Lat. <i>Æmiliane.</i>
	<i>Il n'y à point de plus penible soucy que</i> <i>d'estre en honneur avec pauvreté.</i>	<i>Qui à argent il à beau faire.</i> Franç.
Ital.	<i>Ny curdado mas penoso que tener</i> <i>honra y pobreza.</i>	<i>Le chiave d'oro apre ogni por-</i> Ital. <i>ta</i> <i>I danari fanno correr i cavalli.</i>
		<i>Quei chi han ducati,</i> <i>Signori son chiamati.</i>

Niet te veel eyers onder eene hen.

Ick hebbe schier een staegh gekijf
 Met onse Trijn, dat grilligh wijf,
 Die seyt my, dat sy heeft een hen
 Soo goet als ick ter werelt ken;
 Een hen, die vast en seker broedt,
 En wonder wel haer jongens voedt,
 En daerom wil ons stuere Trijn
 (En 'tkan of 'tmach niet anders zijn)
 Dat ick mijn eyers allegaer
 Te broen sal leggen onder haer;
 Maer ick en kan het niet verstaen,
 En kanter daerom tegen aen,
 Ick segh (en dat op goeden gront)
 Te veel is altijd ongelont;
 Sal ick ons eyers allegaer,
 De hope van het lange jaer,
 Sal ick ons schat, ons gantsche kraem,
 In eenen klomp en al-te-saem
 Betrouwen aen een eenich hoen?
 Neen, dat en meyn' ick niet te doen;
 Kan niet een wiesel of een kat,
 Een bontfinck, of een snoode rat,
 De broet-hen brengen inden noot,
 De broet-hen brengen in den doot?
 Kan niet een hont, of gortich swijn
 De doot van al ons voordeel zijn,
 Kan niet een ander ongeluck
 Ons brengen inden hoogsten druck?

Bedaert

Bedaert u dan, mijn lieve Trijn,
 Want dit en mach voorwaer niet zijn;
 Een eenich nest is haest gestoort,
 Een eenich beest is haest vermoort,
 En daerom dient ons goet verspreyt,
 En hier en elders wat geleyt.
 Een muys die maer een hol en heeft
 'Tis wonder soose lange leeft.

Maer 'twijl de Landts-man, en sijn wijf,
 Hier over raken in gekijf,
 Vraeght ymant wat dit is geseyt?
 Siet, dus soo wortet uyt-geleyt.

Ghy koopman waeght niet allegaer
 Op eenen bodem uwe waer;
 En ghy rentier siet dat u gelt
 Niet al aen eenen zy getelt;
 En ghy die zijt in landen rijck,
 Betroutse niet op eenen dijck;
 Maer boven al, ghy machtich Vorst,
 Hoe seer dat ghy nae 'theerschen dorst,
 En hanght niet licht, hoe dattet gaet,
 Aen eenen velt-slagh uwven staet;
 Des werelts saecken al-te-mael
 Die sweven in te lossen schael,
 Om soo te wagen 'teener tijt
 Al wat ghy hebt, en wat ghy zijt.
 Ick segge daerom tot besluyt,
 Ick roepet met den landts-man uyt:
 Veel kabels zijn de schippers best,
 Dus niet te veel in eenen nest.

*La vache ne scait que luy vaut sa queue, jusques
qu'elle la perdue.*

Vat maect de koeye metten steert?
S'en is haer niet een boone weert,
My dunckt dat die haer niet en past,
Sy dient het beest maer tot een last.
Het is wel soo, dat yder lit
Heeft sijn gebruyck en eygen wit;
Het oor dat hoort, de tant die knaegt,
Het ooge siet, de schenckel draegt,
De voet is noodigh tot den trap,
Maer waer toe dese wipper-wap?
Dit heb ick dickmaels over-leyt,
En dickmael over-luydt gefeyt.

Doch lestmael quam ick op het lant,
Daer ick veel schoone koeyen vant,
Doch eene was haer steert gekort,
Die stont met vliegen over-stort,
En schoon sy dreygde mettet hooft,
Haer dreygen wert niet eens gelooft;
Het slim gespuys sat even stijf,
En beet haer vinnigh in het lijf;
Ick sach hier by een ander staen,
Die wasser vry wat beter aen,
Dewijl sy had een wacker dingh
Dat haer van achter neder hingh,
Daer mede sloegh sy hier en daer,
Al waerse vliegen wert gewaer,
Soo datter niet een kleyne rugh,
Haer mochte dueren opten rugh.

Dit siende, sprack ick inden geest,
 Als inde plaetse van het beest ;
 » Siet ! niemant kent sijn eygen goet
 » Tot hy het eens ontberen moet.

Nederl. **D**e hie erlveet niet waer toe haer de
 steert diēt / booz datse die quijt is.

Malo accepto stultus sapit. Lat.

Franç. *La vache ne sçait que luy vaut sa queue
 jusques qu'elle la perdue.*

*Se s'havese à fare le cose due vol-
 te, ciascun farebbe savio. Ital.*

*Quant quelque chose nous defaut
 On sçait alors ce qu'elle vaut.*

*La santé ne s'estime point jusques au
 temps que l'on la perd. Franç.*

*Chose perdue
 Chose connue,
 Apres damage
 Chacun est sage.*

*Ni se estima la salud, hasta el tiem-
 po que se pierde. Ital.*

Spaens. *Si quieres saber quanto vale vn
 ducato, buscalo prestado.*

*Personne ne ressent la pauvreté com-
 me celuy qui s'est veu riche. Franç.*

Franç. *Si veulx sçavoir que vaut un ducat
 cherche le à l'emprunter.*

*Ni quien sienta la pobreza come
 el que rico se vio. Spaens.*

Horat.

Virtutem incolumem odimus,
 Sublatum ex oculis quærimus invidi.

Seneca.

Carendo discimus quam cara amiserimus.

Plaut.

Tum demum homines nostra intelligimus bona, cum quæ in po-
 teltate habuimus ea amiserimus.

Un bon charton tourne en petit lieu.

De Leser beelde sich hier in eenen voer-man op een smallen vvegh, sijn koets kort en kunstelicken om vrendende.

Al is de bane smal, al zijn de schaersche wegen
 Gedrongen tegens een, en bijster ongelegen,
 Noch weet in dit geval een handigh voer-man raet,
 En maect dat even daer sijn wagen omme-gaet;
 Een ander, onbewuft om nae de kunst te rijden,
 Die soude voor gewis hier schade moeten lijden,
 Of stont in dit geval verwonnen van den noot,
 Of storte met de koets te midden in den sloot.

En die met stillen geeft sich oeffent in de zeden,
 En heeft sijn hert gewent te buygen nae de reden,
 Die vint in sijn bedrijf dat hem vernoegen mach,
 Al is hy kleyn gehuyft, en sonder groot beslagh;
 Hy weet des niet-te-min sijn dingen uyt te voeren,
 En kan noch evenwel de gantsche leden roeren;
 » Het is nae mijn begriip, het is een rustigh man
 » Die op een engen hoeck sijn wagen draeyen kan.

Franç.	P rovision faicte en saison <i>Faict du bien à la maison.</i>	Divitiæ grandes homini sunt vivere parcè	Lat.
Lat.	Frugalitas paupertas voluntaria.	Æquo animo.	
Franç.	<i>Petite cuisine faict des grandes maisons.</i>	Magnum vestigal parcimonia. Habet etiam ubi in re tenui sese explicitet magnus animus.	

Claudian.

---- natura beatis
 Omnibus esse dedit, si quis cognoverit uti.

Lucan.

Discite quam parvo liceat producere vitam,
 Et quantum natura petat.

*Quando l'ucello è fuggito, poco rileva il serrar la
gabbia.*

*De af-beeldinge hier van, soude mogen wesen een vader die sijn
kint aenspreekt, daer het selve een vogel-koye poogt te sluyten,
daer de vogel uyt is gevlogen, ter oorsaecke van het selve verlies
bitterlicken weenende.*

De
vader
spreekt

Wel hoe, mijn weerde soon, waerom aldus gekreten?

Of is de vogel wech die hier heeft in geseten?

Iae dat ist, naer ick merck, dat isset dat u schort,

En daerom datje klaegt, en droeve tranen stort.

Maer, kint, dat is gedaen, de vinck is wegh gevlogen,

De vinck is in het wout, of inde lucht getogen;

Wat voordeel kan het zijn dat ghy de koye sluyt?

De vogel, lieve maet, de vogel isser uyt.

Wat dient de stal bewaert, of aenden knecht bevolen

Wanneer het beste peert te voren is gestolen?

Wat dient de water-put met aerde toe-gespreyt

Wanneer het vetste kalff daer in verdroncken leyt?

Het is van ouden tijdt een wijse van de gecken

Eerst, naer een harden slagh, het hoeft te willen decken;

De wijsheyt moet in tijdts, en van te vooren sien,

Hoe alle saecken staen, en watter kan geschien.

Ghy dan noch, weest getroost, en stilt u bitter klagen,

Wat niet te rechten is dat moetmen willigh dragen;

Let beter naderhant, let beter op u stuck;

» Men wort by wijlen kloeck alleen door ongeluck.

Ital.

Serrar la stalla, quando si son
presi i buoi.

Machinas post bellum adferre. Lat.
Sera in fundo parsimonia.

Franç.

Tard on ferme l'estable quand le che-
val est perdu.

Parola detta è sasso tratto non
può piu tornare à dietro. Ital.

Abblan

Turcks.	<i>Athlan ock dunnes. .i.</i>	Nach der that	Hoogd.
Ital.	<i>La frezza tirata non torna.</i>	Verstehet auch der nur den rath.	
Nederl.	<i>Schryppen en weet niet / als de pot uyt is.</i>	Da der regen suniber ist / nimbstu den regen-mantel vmb.	
Hoogd.	<i>Man jage die katz zu spat vom speet / wenn er gefressen ist.</i>	<i>Doppo che è rubbato il cavallo tu ferri la stalla.</i>	Ital.
Ital.	<i>Se s'havesse à fare le cose due volte ciascuno sarebbe savio.</i>	<i>Nil iuvat amisso claudere septa bove.</i>	Lat.
Franç.	<i>Tard crie l'oiseau quant il est pris.</i>	<i>Après le fait sage breton.</i>	Franç.
Nederl.	<i>'Tis te laet / sep de exter / en had den bout al int lyf.</i>	Es hilffe nie das man den stal schleuße so das wehe herauß ist.	Hoogd.
Hoogd.	<i>Nach rew ist weiber rew.</i>	<i>Een gewoopen steen / Een geschoten pijl / En een ghesproken woort / zijn niet te herroepen.</i>	Nederl.
Lat.	<i>Serò seram ponis stabulis post furta latronis.</i>	<i>'Tis te laet den put ghebult / alst half verdroncken is.</i>	
Ital.	<i>Doppo il fatto, non vale pentimento.</i>	<i>Después de descalabrado untar el casco.</i>	Spaens.
Lat.	<i>Eventus stultorum magister.</i>	<i>Après la teste brisée oindre le casque.</i>	Franç.
Spaens.	<i>Al concio ydo El consejo venido.</i>	<i>Sero sapiunt Phryges.</i>	
Franç.	<i>Le conseil eschappé le conseil venu.</i>	<i>Vide Eras. ad hoc adagium.</i>	Lat.

Vanneer de pijl is inde lucht,
 De snelle vogel op de vlucht,
 De steen gellingert uytter hant,
 De stemme buyten uwen tant,
 Soo is de slagh alree gegaen,
 En daer en is geen houwen aen.

Dus eer de pijl is inde lucht,
 De snelle vogel op de vlucht,
 De steen gellingert uytter hant,
 De woorden buyten uwen tant,
 Soo weegt ten naeuften, deftrich man,
 Wat datter af gebeuren kan;
 Want als het onheyl is geschiet,
 Soo geldt ontijdigh klagen niet.

Hoogd. Wann das wortt heraus ist / so ist
 es eines andern.

Lat. Nescit vox missa reverti.

Et semel emissum volat irrevocabile verbum,

Ital. Parola detta, è fatto tratto non
 può tornare à dietro.

De scripto hoc magis.

Littera scripta manet.

Parli poco, ma scribi meno.

Geredt ist geredt / man kans mit kei- Hoogd.
 nem schwam mehr abwisschen.

Heeft niemant met spreke sich vergift / Nederl.
 Ten woxt met geen sponsp uytgewise.

Syr. 21. 27.

De wijse wegghen hare woorden met reit gout-wichte.

Als

Als morsige lieden kuys worden, so schueren
rense de panne van achteren.

Befiet eens dese twee, die in voorleden jaren
Gantsch vuyl in haer bedrijf, en rechte slonsen waren,
Die zijn nu wonder net, en uytter-maten kuys,
Sy boenen even selfs de gronden van het huys;
De pannen aen den heert, die niemant van de bueren
Oyt anders is gewoon als binnen in te schueren,
Die kuyft dit aerdigh volck oock aen den uytter-kant,
Al hangt die meesten tijt te midden in den brant.

Dus gatet int gemeen, wanneer onwijse lieden
 Met al te dommen ernst haer oude rancken vlieden,
 Want mits sy bijster hardt, en sonder reden gaen,
 Soo koomt de tegen-feyl niet felden opte baen.
 Wort niet een quiste-goet, wanneer hy wil bedaren,
 Wel dickwils al te seer genegen om te sparen?
 Spilt niet eē gierich mensch (als hy nae miltheyt tracht)
 Wel dickmaels sonder maet, en boven sijne macht?
 'Tis beyde sonder gront, en tegen goede zeden,
 'Tis beyde sonder slot, en buyten alle reden.
 Wel, vrienden, weest beset, en houdt de rechte maet,
 Ten is geen ware deught die uyt den regel gaet.

Ital. **I**l mele si vol gustare con le
 punte della dita.

Ogni cosa vuol misura.

Spaens. Por medio y no caereys.

Franç. Allez par le milieu & vous ne tom-
 beres.

Lat. Medio tutissimus ibis.

Franç. Il n'y a banquet que de chiches.

Hoogd. Zu wenig und zu viel /

Derderbet alle spiel.

Zu viel ist ungesund.

Al zu scharff macht schertig.

Ital. **I**l molto è l poco
 Rompe lo givoco.

Spaens. Ni tan hermosa que mate,
 Ni tan fea que espante.

Franç. Ni tant belle, qu'elle tue
 Ni tant laide qu'elle espouvente.

Noch y! noch sp.

Ogni bel givoco vuol durar poco. Ital.

Tien la strada di mezzo.

Perge viâ mediâ, medium te-
 nuere beati. Lat.

Qui commence à estre liberal de-
 vient prodigue. Franç.

Baullu curium etion vetra men-
 saran carnadu. Turck.

Zes mach wel boonen / maer niet met
 baken vol. Nederl.

Men moet met handen / en niet met
 manden saepen.

Est modus in rebus, sunt certi
 denique fines, Lat.

Quos ultra citraque nequit con-
 sistere rectum.

Stulti dum vitant vitia, in con-
 traria currunt.

Maet hardt staet. Nederl.

Guardati d' aceto de vin dolce.

Vanneer daer yemant maect asijn,
 En neemter toe den soetsten wijn,
 Die krijgter van het suerste vocht
 Dat oyt op tonge bijten mocht,
 Want als het soet sijn aert verlaet,
 Niet dat sijn suer te boven gaet;
 Onthoudt dit woort, geminde vrient,
 Vermits het alle vrienden dient.

Als vrienden uyt een mis-verstant
 Eens worden tegen een gekant;
 Als broeders, om, men weet niet wat,
 Door wrevel worden op-gevat;
 Of als de vader en het kint
 Sich tegen een ontfteken vint;
 Of dat twee lieven metter tijt
 Vervallen tot een wrangen spijt,
 Soo vindtmen dat haer fellen haet
 Gants boven alle peylen gaet;
 Want als sich vrientschap omme-went
 Soo isser onlust sonder ent:

Ghy, daerom al die vrienden zijt,
 En geeft de gramschap geenen tijt,
 Maer isser yet dat qualick staet,
 Soo heeltet weder metter daet,
 En of ghy schoon een reysjen kijft
 Soo maectt noch dat ghy vrienden blijft.

Hoogd. **W**ie der wein je besser ist / je schärfer
 ser ezig draif wird.

Dande soetste wijn
 De selste asijn.

Nederl.

Je neher bluetfreundschaft / je bitterer
 feindschaft.

Broeders gekijft
 kroont om ziel en lijf.

G g

Richt.

Simultates inter parentes & liberos, amicos & consanguineos sunt gravissimæ. *Cam. in oper. succes. cent. 1. 29. pag. 454. Richter. axiom. æcon. 105. 218. Bald. in l. cum oportet. C. de bon. qua liber.*

*Mai non divento fiume grande, che non n'entrasse
aqua turbida.*

Noyt beeck en is in haest gegroeyt,
Soo datse krachtich heenen vloeyt,
Of dat haer stroom de landen deylt,
En dat op haer een kage zeylt,
Of wis sy heeft van onklaer nat
Al vry wat veel in haer gevat.
Als yemant wort in haesten rijk,
Oock verre boven sijns gelijk,
En datmen niet ter deegh en fiet
Waer uyt sijn aenwas is geschiet,
Dat hieltmen eertijts voor een dingh
Dat niet, gelijk het sou, en gingh;
Men hielt, dat snel en haestigh goet
Al vry wat onklaer wesen moet;
En schoon het slaet by wijlen mis,
Men vintet daer het seecker is.
Wat dient hier langer op gestaen?
Hy, dien het raect, die trecket aen.

Serpens, nisi serpentem diglutiat, non fit draco.

Wie hem snelt rijck te worden/ en sal niet ontschuldigh blijven. Syr. 28. 20.

Het Nederlants spreek-woort segt daerom wel:

Langsamen rijckdom/ is saligh.

Fortunam

Fortunam, velut tunicam, magis concin-
nam proba, quam longam.

De man
die het
wilde
flodder-
kleet aē
heeft,
spreekt

Dit kleet is al te langh, en al te ruym gesneden,
'tHangt my ('kē weet niet hoe) en floddert aē de ledē,
Het is een lastigh pack, schoon dat ick maer en stae,
En 'tdoet my staegh belet al waer ick henen gae;
Ick ben gelijk verdoolt in dese groote vouwen,
Ick ben geheel verfstelt met dese ruyme mouwen,
Mijn hoet dect my het oogh, dewijl hy neder glijt,
En dat gebeurt alleen vermits hy is te wijt,

De kouffen, die ghy fiet, sijn lasten aende beenen,
 En in dees groote schoen daer vallen kleyne steenen,
 En ick en weet niet wat, dus ben ick gants verftelt,
 En blijve dickmael staen te midden op het velt.
 Ick ben een reysend' man, en hebbe veel te dwalen,
 Nu op een hoogen bergh, en dan in laege dalen,
 Nu op een driftich fant, dan op een gladde baen,
 My dient geen flodder-kleet om wel te mogen gaen;
 Voorwaer een minder rock die sou my beter passen,
 Die staet my aen het lijf, als uyt het lijf gewassen;
 Ick prijse boven al een knap, een matigh kleet,
 Al wat daer boven gaet, en is maer enckel leet.
 Wat mogen even-staegh, wat mogen alle menschen
 Gelt, have, renten, landt, als sonder eynde wenschen?
 Men segge watmen wil, die ruymen noodruft heeft
 Die ist die alder-best, en onbekommert leeft.
 Een rock niet al te ruym, niet aen het lijf gespannen,
 Dat is het beste kleet voor vrouwen ende mannen,
 Want al wat nae den eysch niet aen de leden past,
 En is maer ongemack, en niet als enckel last.

Franc.	L es trop longues robbes empeschent le corps. Et les richesses mondaines l'ame.	Exiguum natura desiderat.	Lat.
		Assai d'ricco, à chi non manca.	Ital.
Lat.	Viri beati vita castigata sit ut non egena sic egenæ proxima.	La quinta rueda al carro, no haze si no embaraçar.	Spaens.
	Miseros reputa qui nimiâ felicitate torpescunt.	La cinquieme rouë au chariot ne fait qu'empescher.	Franc.
	Vivitur exiguo melius, si noveris uti.	Qui à pour vivre, est riche assez.	
		Peu de bien, peu de soucy.	
Franc.	De peu de rente on vit honestement, Le vray tresor est le contentement.	Die armut ist ein ehlich ding / wet Hoogd. mit vmb tan ghen.	Le

Ital. *Le spezierie migliori.
Si tengon ne' sacchi minori.*

Franç. *A petite fontaine on boit à son aise.*

Lat. *Vtilis est roga, magis concinna,
quàm longa.*

Franç. *A petite maison Dieu à grand part.
Peu & paix est don de Dieu.*

*Petite brebiette
Semble tousiours jeunette.* Franc.

*Au petite bois prend on bien grand
lievre.*

*Non in pauperie vitium est, sed Lat.
in paupere.*

*In grossen wassern fenge man grosse Hoogd.
fische / in kleinen wassern gute fische.*

Ronsard.

*Non les grands biens qui n'atrainent qu'envie,
Biens, non pas biens, mais malheurs de la vie.*

Socrat.

*Vt vestes nimis longæ corpora impediunt ambulantium, ita im-
menia opes animum.*

Apuleius.

Fortunam velut tunicam, magis concinnam proba, quam longam.

Seneca Thyeste.

*Regnum mens bona possidet,
Nil ullis opus est equis.
Rex est qui posuit merus:
Rex est, quique cupit nihil,
Hoc regnum sibi quisque dat.*

Idem Oedipo.

*Quidquid excessit modum
Pendet instabili loco.*

Die katz had die fisch lieb, aber sie wil nit im wasser.

De Le-
fer beel-
de sich
in, een
kat, on-
trent eē
tobbe
met wa-
ter sittē-
de, daer
visch in
leght,
de kat
daer op
loerēde,
en harē
poot
uyt-ste-
kende,
maer
niet int
» water
dervēde
tasten.

Komt siet doch hier een reys ons katte sitten proncken!
Komt let op haer gebaer, hoe datse weet te loncken!
Sy siet den verschen vis, sy siet het open vat,
Maer, des al-niet-te-min, sy vreesst her killigh nat;
Sy vreesst, gewis sy vreesst haer pooten nat te maecken,
En daerom wil het dier het water niet genaecken;
Sy dreygt wel met dē klaeu, maer tast niet in den gront,
En dus en krijgtse niet als honger in den mont.
Men vint, meest over-al, een deel verkleunde menschen,
Die in haer stil gepeys wel groote dingen wenschen;
Maer dat en is maer wint: want die hem moeyt' ontsiet
Sit wel met anxt en wacht, maer vordert anders niet.
» Wie rosen plucken wil, en mach geen prickels mijden;
» Wie honich-raet begeert, die moet de byen lijden;
» Voor hem die vruchtē soeck, ist wenschē niet genoegh,
» De hant moet uyt de mouw, de hāt moet aē dē ploegh.

Nederl. **E**n leupe kat
Eet nimmer sat /
Mits sy het nat
Te vijster mijt.
Ghy/ soeckte wat /
Onthoudt by dat
Men krijgt geen schat
Ten zy niet blijt.

Met arbeydt krijghtmen byer uptken
steen.

Lat. Qui nucleum esse vult, nucem
frangat oportet.

Ital. *Non si può havere il mele senza
le mosche.*

*Non si può haver la rosa senza la
spina.*

*Chi s'ajuta,
Iddio l'ajuta.*

Ital.

Helffe euch selbst / so helffe euch God. Hoogd.
Du poisson le chat tresbien mangeroit Frans.
Mais ses pattes ne baigneroit.

*Σὺνα φίλ' ὀπίθεασι φυτόεν δ' ἄνθρωποι
ὄν ἐθέλωσι.* Griecx.

Ficus sunt avibus gratæ, at plan-
tare recusant. Lat.

De spzeentmen willen wel kofsen eten/
maer geen boomen planten. Nederl.

*Chi fugge la mola, si allontana
dalla farina.* Ital.

Griecx.	ὁ γὼ φθῶγων μύλον ἀλφίτα φθῶ- χ.		On ne prend pas des truytes à brajes Franç.
Franc.	<i>La mere des sciences est labour.</i>		seches.
Hoogd.	Der eyer wil haben / der mor der hen- nen katelen lijden.		Gatto guantato non prese mai Ital. forzi.

Een vuyle bruyt heeft veel parerens aen.

Als yemant tot u kooft met op-gepronckte reden,
 Als yemant moedigh is, en buygt de gantsche leden;
 Als yemant met beleydt sijn onschult heeft gedaen;
 Segt dan, Een vuyle bruydt heeft veel parerens aen.

Griecx.	A πλά γὼ ἐστὶ τῆς ἀληθείας ἐσση.		Op een verbrande blape dient suptier Nederl. gestropt.
Lat.	Sunt verba veritatis simplicissi- ma.		<i>A casas vieias, puertas nuevas.</i> Spaens.
Hoogd.	Die warheit darft nit viel reuct.		<i>A vieille maison porte neuve.</i> Franç.
Nedrl.	Gemaelde bloemen riecken niet.		<i>A vieux cheval bride rouge.</i> Franç.
Lat.	Oratio amici simplex est, adula- toris habet fucatum nitorem.		<i>A burra vieja cincha amarilla.</i> Spaens.
	Falsa fucis, turpia phaleris indi- gent.		<i>A vieille asnesse fangle jaune.</i> Franç.
	Veritas per se placet, Honestia per se decent.		<i>A vicil bænf sonnette neuve.</i>
			<i>A buey viejo cencerro nuevo.</i> Spaens.

Marius apud Salustium.

Non sunt composita verba mea. parvi id facio. Ipsa se virtus satis ostendit: illis artificio opus est, ut turpia facta oratione tegant.

Idem.

Munditias mulieribus, viris laborem convenire.

*Ein klein henn leget alle tag, da ein Strauß im
jahr nur eins.*

De
huysmā
die de
korf
met
hoeder-
eyers in
de arm
heeft,
ipreeckt

Hoort doch wat ons gebeurt; de schijn heeft my gelogē,
En hope van gewin die heeft mijn wijf bedrogen:
Een koopman liet my sien een ey van desen struys,
Dies kocht ick strax het dier, en bracht het in mijn huys;
Ick dacht, nae dien het beest is dus gewoon te leggen,
Soo staet ons dese koop voor al niet af te seggen;
Want siet! een hinnen-ey is maer gelijk een bal,
En 'tblijckt hier dat de struys wel anders leggen sal;

Sijn

Sijn ey is als een bol, dat acht ick groote saken,
 Men kan van een alleen een gantche struyve maecken,
 Een boer, een raeuwe gaff, al koomt hy vandé ploegh,
 Geeft hem maer soo een ey, gewis hy heeft genoegh.
 Dit steld' ick voor gewis, maer liet in korte dagen
 Doen vandt ick metter daedt hoe dat ick was geslagen;
 Het beeft at wonder veel, en bleef noch even graegh,
 Dies seyde' ick menigmael, liet wat eē struysche maegh!
 Van eyers geen gewagh; en schoon ick maeckten nesten
 Van hoy, en enckel dons, 'ken vondter niet ten besten;
 Doch naer een langen tijdt, juyft eens ontrent de Mey,
 Doen socht ick in het nest, en vondt een eenigh ey;
 Dies was ick wonder bly, maer al op losse gronden,
 Want noyt, nae desen tijt, en isser meer gevonden;
 Ons hinnen, onder dies, die leyden even-staegh,
 Dat gaf my goet gewin, en dat meest alle daegh;
 Dies keef ick opten struys, en gingh den stocker seggen,
 Van hier du groote vraet, die niet en weet te leggen,
 V schijn is maer bedrogh, gelijk het heden blijktt,
 » Want groote winst verleyt, en staeghe winst verrijckt.

Engels.	L ight gaynes make heauye purses.	A passo à passo si va lontano.	Ital.
Nederl.	Licht gheuin maectit sware beursen.	Met enckele veertjens pluckt men den vinst kael.	Nederl.
Hoogd.	Wer keinen pfennig achret / der wirdt auch nimmer eines gulden herre.	Allererse slagen valt de boom.	
Nederl.	Die geen penningh en acht / en wort geen guldens heer.	A pluma à pluma si pelo l'ocha.	Ital.
Franç.	Qui veut faire une porte d'or, y met- te tous les jours un clou.	A gotta à gotta il mar si seche- rebbe.	
Spaens.	Abaxanse los adarves Y alcanse los muladares.	Don kleinen fischlin werden die hecht groß.	Hoogd.
Franç.	Les murs s'abaissent & les fumiers se haussent.	Majora perdes, parva ni serua- veris.	Lat.

Ital.	<i>Chi non istima un quattrino non lo vale.</i>	Aleyn visje / soet visje.	Nederl.
Franc.	<i>Dispriseur de gaing qui est petit De mille un riche on ne vit.</i>	A picciol forno, poca ligna ba- sta.	Ital.
Nederl.	<i>De dagelicksche penningh weet wat. Doet dichstuits tot een alepntje wat / Soo wortet wel een groote schat.</i>	Aleyn gewin: Brengt rijckdom in.	Nederl.
Lat.	<i>Adde parum parvo tandem fit magnus acervus. Gutta cavat lapidem.</i>	<i>Il bue s'è fatto grande è la stalla piccola.</i>	Ital.
Engels.	<i>Tittel pot / soun hot.</i>	Lancksaemen rijckdom is saligj. Hooge boomen geven meer schaduw als vruchten.	Nederl.
		<i>En petite maison Dieu à grand part.</i>	Franc.

Syrach. 29. 1.

Celuy qui mesprise les petites choses tombera petit à petit.

Syrach. 30. 21.

Le peu est suffisant à l'homme bien apris.

Veracht, ô vrient, noyt kleyn gewin,
Want dat brengt groote schatten in,
En niet en isser oyt soo vast
Als dat gestaegh en lancksaem wast.

Besiet een ongetemden stier
Die onlangs was een vreedsaem dier,
Een dier dat noyt en stiet of vocht,
Maer daer een kint met spelen mocht,

Die wort in't leest een grouwlaem beest,
Dat oock van mannen is gevreesst.

De boom daer yemant onder rust,
Daer van hy pluckt sijns herten lust,
Daer van hy schoone vruchten leeft,
Dat is wel eer een rijs geweest.

My dunckt hier is genoegh gefeyt,
Soo ghy het stuck wel over-leyt:
» Doet tot een kleyntje dickmael wat,
» Soo wortet noch een groote schat.
Maer kleyn verlies dat dickwils koomt,
Daer dient al mede voor geschroomt;
Want kleuter-schult van kleyn beslach,
Als die vermeerdert dach aen dach,
Wort metter tijdt een groote last,
Schoon dat ghy daer niet op en past.

Let dan, al wie een huys besorgt,
Dat ghy geen kleyne schult en borgt;
» Want fiet l. een drop die holt een steen
» En dat slechts door den tijdt alleen;
» Het staegh gebruyck verslijt het stael;
» By veertjens wort de vincke kael;
» En 'tmuysje, dat geduerigh bijt,
» Door-knaegt een kabel metter tijt.

Groote visschen scheuren't net.

De
visscher
spreekt

Hadt ick voor kleynen visch mijn netten willē hangen,
 Of in een stille gracht maer palingh willen vangen,
 Soo had ick nu de sood', of soo het anders gingh,
 Mijn net bleef immers gaef, schoō dat ick niet en vingh.
 Maer fiet ick schoot het wandt ontrent de groote visschen,
 Nu moet ick bey gelijk, en vangh, en hope missen;
 Want oock mijn beste net is over al gescheurt;
 Kijckt, vriendē, kijckt eē reys, wat stoute visschers beurt!

Ont-

Onthoudt my dese les, die groote dingen jagen
 En vangen dickmael niet als, onverwachte slagen;
 Dus ghy die visschen wilt, en blijven buyten pijn,
 Vist, lieve vrienden, vist, nae dat u netten zijn.

Ital. G rand nave vuol grand acqua.	I mosconi rompono le tele di ragni. Ital.
Nederl. Groot schip / grof water.	Spinnen en hoefels brekē het spinnelweb. Nederl.
Höhe steiger fallen gern.	Gute swimmer ertrinken gern. Hoogd.
Nederl. Groote boomen geven meer schaduw als brychten.	Peu & paix c'est don de Dieu. Franc.
Ital. Al fumo famoso non andare a pescare.	De grande riviere grād poisson, mais garde toy de noyer.
Non pigliar tanto boccone chi te potrebbe stroccare.	De grand rio gran pezi, ma non te ahogues alguna vez. Spaens.
Nederl. Men moet soo groote brocken niet inswelgen datmer aen wurgt.	Je höher berg / je tieffer thal. Hoogd.
Veel om vamen Wepnigh versamen.	Wann man die seyten zu hoch zeucht / so zerspringen sie.
Ital. Pesci grossi rompona l'hamo.	Wann man das armbuust uberspannet / so zerspringers gern.
I grossi forci rodano la trapola.	Magis offendit nimium quam parum. Lat.
Nederl. Groote ratten byten door de bal.	Groote visschen springen in'tten ketel.

*Canta la rana
Y no tiene pelo ni lana.*

Al is de puyt een arrem dier,
Al isse naeck't gelijk een pier,
Al heeftse schoon geen wol of haer,
Sy maect noch efter bly gebaer;
Want op het landt ist datse springt,
En in het water datse singt;

En daerom houdtmen voor gewis
Dat sy staegh bly en lustigh is.

Meynt yemant dat een vrolick hert
Wt rijckdom maer gefogen wert?
En dat een bly, een fris gelaet,
Alleen maer hangt aen grooten staet?
Neen, neen, gefellen, dencktet niet,
Het gelt heeft mede fijn verdriet;
En die met weynigh is vernoegt,
En fijnen lust nae reden voegt,
Is dickwils blijder van gemoet
Als graef, of prins, of koninck doet;
Dies stel ick dit hier voor besluyt,
Want siet! de reden wijftet uyt:
» Het groot beslagh is maer een pack,
» En kleyne staet is groot gemack.

Frang.	<i>La grenouille chante par la plaine Et n'a pourtant n'y poil n'y laine.</i>	<i>Peu de bien, peu de soucy.</i>	Frang.
Nederl.	<i>En bly gemoet / En matich goet / Is wonder soet.</i>	<i>Geen rijcker man in alle steden Als die met 'sijne leefte te byeden.</i>	Nederl.
Lat.	<i>Cui cum paupertate bene con- venit, dives est.</i>	<i>Deis proximus, qui eget pau- cissimis.</i>	Lat.
Frang.	<i>Le pauvre content n'est pas pauvre. Le riche mal-content n'est pas riche.</i>	<i>Vivitur exiguo melius.</i>	Lat.
	<i>Peu & paix, est beaucoup.</i>	<i>Pauper enim non est cui rerum: suppetit usus.</i>	
	<i>A faute de chapon Pain & oignon.</i>	<i>Is satis est dives, cui satis est quod habet.</i>	

Franç.

*Qui est content est riche.**Celuy ne peut avoir faute de beaux-
coup, qui est resolu se contenter de peu.* Franç.*Le moyen pour s'enrichir promptement, est se contenter de ce qu'on a.**Le vertueux avec pain & l'eau, peut combattre la felicité des plus riches.**Senec.**Securius divites erimus, si sciverimus quam non sit grave pauperem esse.**Juvenal.**Cantabit vacuus coram latrone viator.**Senec.**Parabile est quod natura desiderat, & ad manum quod satis est.**Cicer.**Eum intelligimus divitem, cui tanta possessio est, ut ad liberaliter vivendum facile contentus sit; qui nihil quærat, nihil appetat, nihil optet amplius.**Quint.**Satis divitiarum est, nil amplius velle.*

Wie tegen wint spout, maeckt sijnen
baert vuyl.

Al wie dat oyt beftaet om tegen wint te spouwen,
Die vint het vuyle quijl ontrent sijn eygen mouwen,
Of op sijn aensicht selfs, of in sijn netten baert;
Dus, vrienden, wie ghy zijt, en doet niet tegen aert.

Griecx.

*Καὶρῶν δὲ λαλῶεν, μὴ ᾗ ἀνέμοισι.**Tu nihil invitâ dices, faciesve
Minervâ.* Lat.

Lat.

*Occasioni obtempera & noli
spirare contra ventos.**Op een siedende pot en sit noyt bliegh.* Nederl.*Dan heete pottagie en snoept geen hat.**Ne contra fluminis ictum
Adversus solem ne meito.**A une marmite qui bouillt, mouche
ne s'attaque.* Franç.

Franç.

*Aprend la haute & la basse, & ce que
le temps sonnera, dans le.**Noli te opponere irato,
Nec regi, nec exundanti fluvio.* Benfire.*Quem*

*Quien echa agua en la garrasa de golpe mas
de trama que ella coge.*

*De Leser beelde sich in een man, die een flesche met een engen hals willende
vol gietē, meest al het water ter aerden stort, vermits hy te veel teffens giet.*

De man
die het
water
giet
spreekt

Vat mach ick doch bestaē, wat ging ick hier bedrijvē!

Ick moet in dit geval mijn eygen daet bekijken,

Wāt dat mijn vyant lacht, mijn vriēt en vrouwe schreyt,

Dat wijt ick anders niet als slechts mijn quaet beleyt;

Ick meynde met een swalp mijn flesche vol te gieten,

Maer fiet daer al het nat ter aerden neder schieten;

Daer is nu mijn geluck, mijn schoone kans gegaen,

En fiet, mijn holle kruyck die blijft hier ledich staen.

Ach hadt ick met bescheyt mijn voordeel konnen achten,

En met een stillen geest een weynigh konnen wachten!

Ach hadt ick dit beleyt door raedt en met gedult,

Daer is geen twijffel aen, mijn fles die waer gevult.

Maer fiet! ick was te graegh, en al te seer genegen

In haest, en sonder maet, mijn gieren aert te plegen;

Het was, nae mijn verstant, het was te grooten pijn

Te sitten aen de beeck, en lancksaem vol te zijn.

Hier stae ick nu en kijck, bespot van alle menschen,

Al wat ick over heb, is slechts alleen het wenschen:

Siet dus soo vaert het volck, dat met een snellen spoet

Nae groote staten tracht, of grabbelt om het goet;

Haer oogh dat loert alleen om veel te mogen grijpen,

En even dat belet de vingers toe te nijpen;

Daer leyt het gantsche kraem dan veel-tijts over-hoop,

De vrienden inden last, de meester opten loop.

Nu hoort een deftich woort, en wiltet mede dragen,

Het kan u dienstigh zijn u gantsche leven dagen:

» Eer, die met trappen klimt, en goet, dat lancksaē waft,

» Dat baert de meeste vreught, en lijdt de minste last.

Frans.

Qui verse l'eau en un bocal tout à coup, il en repend plus qu'il n'entre dedans.

Een swaen vallen haer veren soo besigh
als een musch.

Ick sach onlangs een swanen nest
 Te midden in een graft gevest,
 Op seker eylant datter stont,
 Te midden in het nat gegront,
 En fiet, ick wert oock even daer
 Het nestjen van een mus gewaer,
 Een mus gelijk men in het riet
 Des somers haer generen fiet;
 Ick bleef op dit gesichte staen,
 En sach haer beyder maecksel aen;
 Het eene nam ick metter hant,
 Gelijk ick dat vol jongen vant,
 Het ander stont ick aen en sach,
 Gelijk het voor mijn oogen lach,
 Terwijl ons voer-man mette swaen,
 Had als een oorlogh aen gegaen,
 En met sijn pols haer tegen hiel
 Dat sy ons niet en over-viel,
 Maer sekerlick het kleynste nest,
 Dat was (mijns oordeels) alder-best,
 Want schoon de swaen haer kinder-bet
 Met groote tacken hadt beset,
 Hadt op-gemetfelt sonder steen,
 Met riet gevlochten onder een,
 Hadt wonder dicht en vast gestelt
 Met looffen ruychte van het velt.
 Noch had de musch geen slechter voet
 Om wel te queecken haer gebroet;
 Want fiet! haer nest was sacht en bol,
 Van mosch, van hoy, van pluymen vol,
 In't korte nae haer kleyn beslach,
 Soo net en konstigh als het mach,

Soo dat voor al de groote swaen
 Geen beter voor-raedt had gedaen ;
 Als ick dit wel had over-leyt
 Doen heb ick open uyt gefeyt :
 Nu vind' ick met de ware daet
 Hoe dattet inde werelt gaet ;
 Ick vinde dat de groote swaen ,
 (Hoe schoon met veeren aen-gedaen ,)
 Haer dons foo wel van nooden heeft
 Als 'tkleynste musje datter leeft :
 En daerom segh ick voor besluyt ,
 „ Groot is het hoff , veel gaeter uyt.

Indiender yemant het onderscheyt tusschē eenē grootē ende kleynen staet recht wil verstaē, die beelde sich in dat hy voor hem siet een swaen , een struys, ofte eenen anderen grooten vogel, gantsch kael en sonder veren ; ende wederom aende andere zijde een musch, een vinck , ofte ander kleyn vogelken , mede geheel naeckt ende ontpluymt wese, ende stelle sich dā noch voor dat deselve beyde gātsch besich zyn yder om haer bloote lijvē te mogē bedeckē ; so doende sal hy dadelicken gewaer werden datter in soodanigen gevalle een vinck , ofte musch vry beter aē is als eē swaen ofte vogel-struys, vermits so eē kleyn dier, als een musch ofte vinck is , met het minste veerken ofte andere ruychte dat het hier ofte daer ontmoet en op-raept , lichtelicken sijne kleyne ledekens sal kunnen bedecken ; maer een swaen waer sal die kunnen bekomen soodanigen menichte van pluymen, om dat groot lijf , ende dien hoogh-uyt-gestreckten hals mede te bekleeden ? Past dese gelijckenisse , Leser, aen de eene zijde op een Prins , ofte yemant anders die groot is inde werelt ; ende aen d'ander zijde op eenē gemeenē burger, beyde uyt hare gelegētheyt door eenigh ongeluck vervallen, ende tot kleynicheyt ofte armoede geraeckt , ghy sult inder daedt, als met handen tasten, 'tgeene wy hier wooren met woorden hebben gefeyt.

Nubibus ipfis
 Inferta caput
 Turris pluvio
 Vapulat austro.

*Il n'y a grand montēē
 Qu'il n'y ait grande vallēē.*

Groote heeren /
 Groote kieren.

Groot ist hof
 Veel moeter of.

Groote meesen / groote boeckien /
 Groote huppen / groote doorkien.

Nederl.

Magna armamēta pandētibus multū inuat necesse est procellarū.

Waer veel goets is, daer zijn veel die het
eeten. *Eccles. 5. 11.*

De Le-
ser beel-
de sich
in, een
man, die
in een
groot
hoff ofte
princken
palleys,
op den
omme-
slag vā
het ghe-
heel ge-
sin staet:
en let.

Tot heden toe en wist ick niet
Waer op de gulde spreucke fiet,
Die ick lest in den bybel las,
Daer van een koningh schrijver was,
Te weten; Dat eens rijcken goet
Veel grage bijters lijden moet.

Maer heden was ick uyt gegaen,
En bleef hier aen de deure staen,
Daer sach ick eerst den rechten vont
Daer op de spreucke was gegront:
Ick sacher eeters over-al,
Ick sacher peerden op het stal,
Ick sacher koetsen twee of dry,
Ick sacher raeuwe gasten by,
Ick sacher honden in het kot,
Ick sacher jagers om het slot,
Ick sach oock vliegers daer ontrent,
En grage vogels sonder ent;
Ick sacher jongens, vreemt gekleet,
Tot slimme rancken uyt-gereet,
Ick sacher kocks in groot getal,
En knechts en meysens over-al,
Ick sacher, ick en weet niet wat,
Dat al met grage tanden at,
Int korte, wonder groot beslach.
En 'twijl ick al den handel sach,
Doen seyde ick met een stillen mondt,
Soo dattet niemant hooren kondt:

Wat heeft de rijcke van sijn gelt
Daer op hy al de sinnen steelt,

En

En achtet voor sijn hoogste luck ?
 Ick bidde, let eens op het stuck ;
 Hy heeft voor al geen ruymmer maegh,
 Hy wort oock noyt eens vroeger graegh
 Als eenigh ander eerlijck man,
 Soo dat hy niet meer eten kan
 Als yemant die maer weynigh heeft,
 En die maer van sijn handen leeft ;
 Wat heeft hy dan van al sijn goet
 Als dat hy groote vraten voet ?
 En dat hy dickwils met verdriet
 Veel rupsen op sijn koolen siet.
 Ick segge daerom voor het lest,
 » Een kleyn gesin is alder-best ;
 » Een groot beslach, een lastich pack,
 » En kleyn bedrijf is groot gemack.

Frang.	C hevaux, chiens, oiseaux, & ser- viteurs Et mangent & gastent les seigneurs.	Kleyn schip / kleyn zepl. Kleyn huys / kleyn sorggh.	Nederl.
Ital.	Grand nave, vuol grand acqua. Gran nave, gran pensiero.	Veel koepen / veel insoepen. Groot gesin / groot bewin.	
Nederl.	Groot huys / groot huys. Groot ist hof / veel moeder of.	Hoe meerder vis / hoe droever water. A luttel pot / soun hot.	Engels.
Frang.	A grosse cuisine, Pauvreté voisine.	A picciol' forno poco ligna ba- sta. Een kleynen heert / al isse hout / Die hoeft alleen maer weynich hout,	Ital. Nederl.

Affectator comesque patrimoniorum pereuntium populus. *Senec.*

Familia vestiarium petit, cibumq;, tot ventres avidissimorum ani-
malium tuendi sunt. *Idem.*

Magna armamenta pendentibus multa irruant necesse est procel-
larum. *Senec.*

Capra Syria.

De geyte, vrienden, die ghy siet,
 En die soo vollen elder biet,
 Is niet soo nut gelijk het schijnt,
 Om dat haer voordeel licht verdwijnt;
 Want mits het dier is wonder geyl
 Soo stort het licht den mellick-teyl,
 En gietet al-te-mael daer heen
 Dat nu alreeds gewonnen schein.

Wat isser meenigh kunstigh man
 Die gelt genoegh verdienen kan!
 Maer wat doch baet hem sijn gewin?
 Hy slaeter weder quistigh in,
 En schoon hy wint geduerigh veel,
 Hy jaegtet door een ruyme keel,
 Hy hangtet aen een dobbel steen,
 Hy maecttet alle man gemeen,
 Hy stortet in een hoeren schoot,
 Dies blijfter niet voor sijnen noot,
 Maer leeft hy totten ouden dach
 Soo is hy kael, gelijk hy plach.

Wel, ghy die zijt een geestich quant,
 En gelt verdient door u verstant,
 Quist niet, al is u winste groot,
 Maer spaert een penningh voor den noot;
 En soo ghy let op u gemack,
 » Saeyt met een hant, niet met een sack.
 » Want matigh voordeel wel gespaert
 » Daer isset datmen wel af vaert.

Nederl. **S**oo gewonnen/ soo verteert.
 Doo't quam/ soo't boert.

Frang. *D'ou vient l'agneau
 La est retournée la peau.*

*Ce qui est gagné par taborin, passe
 par la fusse.* Frang.

*Ce qu'assemble pile pile,
 Desassemble tire tire.*

Met groote Heeren ist quaet kersfen eten,
 sy kiesfen de grootste, en schieten met de steenen.

Vil yemant boom-gewas met groote meesters eten,
 Die moet voor alle dingh een nutte lesse weten;
 Siet! al het beste freuyt dat is voor hun alleen,
 En, soo men kersfen eet, sy schieten metten steen;
 Sy schieten daer het valt, en waerse konnen raecken,
 Of in u schoonen baert, of op u bolle kaecken,
 En 'tstaet u al-te-mael te lijden met verdragh,
 Van morren niet een woort, van pruylen geen gewagh:
 Ghy

Ghy moet, beminde vrient, in dese vreemde rancken,
Noch toonen bly gelaet, en even leeren dancken;

Dus schoon ghy schade lijdt, des noch al niet-te-min

Ontfanght al wat ghy kunt, en achtet voor gewin:

Of soo u dat mis-haegt, soo voegt u by de gasten
Met wien het u betaemt vrymoedich toe te tasten:

Laet heeren voor den raedt, en vorsten aen het rijck,
En handelt, soo ghy kunt, alleen met uws gelijk.

Nederl. **H**eeren peeren rotten niet.

Heeren bidden is gebieden.

Met groote heeren klepne kennist.

Groote heeren salmen groeten /
Selden moeten.

Met groote heeren korte mogghen-
spraeck.

Hooge boomen geven meer schaduwē
als vruchten.

'Tis quaet met sterche woystelen / want
der stercken spel is der kranckē doot.

Men moet dē Edelen haer wilt-braet /
De boeren haer kermis /
En de honden hare byploft laten.

Heeren huldt en is geen erf.

Die heeren dient krijgt heeren toon.

Hoogd. Hut dich vor herren und konige / sie
haben lange arme.

Weit beherrert / nahent geschwägert / und
gefrenndt.

Wie groben herrn ist nit gut firschen
essen / sie schiessen gen nit stamen
zu / und werffen die steil einen an
kopff.

Der aunst / frauwen lieb / and ro^s Hoogd.
sen-bletter /
Verkehu sich wie apullen weerer.

Der satzen seherz ist der meusch todt.

Au foible le fort Frans.
Fait s'auvent tort.

Ludi stultorum, dominorum, Lat.
sive luporum
Non bene luduntur, quia seria
sape loquuntur.

Ote den heere wil honen gebe hem Nederl.
tsijne.

Wintersche nachten /
Vrouwen gedachten /
En gunste van heeren /
Sietmen haest verkeeren.

Tongh hobelingh /
Out schobelingh.

Korte repen hoben wel.

Wijt beheert / nae bezyent.

Schouen en bailjulen /
Gripen als wuwen.

Heeren en hoeren verscheelen maer een
let.er.

Frang. La balette à envie de mäger la chau- ve-souris, soit pource qu'il est oiseau, ou qu'il est rat.	En jeu ni tout à bon N'ay ton signeur pour compagnon. Frang.
Un receveur du roy est cõtable jusques au jour du jugement.	Ne depars poires avec ton signeur. L'espée du noble luy sert de faucille.
Nul ne mäge de l'oye du roy que cent ans apres il en chie la plume.	Partir comme des freres, Le mien est mien & le tien est à nous deux.
C'est follie de manger cerises avec son signeur.	Arbori grandi fanno piu ombra Ital. che frutto.
A petite occasion Prend le loup le mouton.	Si tuoi del tuo mestier cavar guadagno D'un tuo maggiore non ti far com- pagno.
Si tu veux estre sans esmoy Ne te fers de ceux qui ont servi plus grand que toy.	En burlas y en veras, Con tu señor no partas peras. Spacis.
Au pauvre n'est utile s'accompagner du puissant.	Al pobre no es provechoso Accompagnjar se con el poded- roso.

Syrach. 8. 1.

Ne deba point avec homme puissant, de peur que tu ne tombes en ses
mains.

Syrach. 9. 18.

Retire toy loing de l'homme qui à puissance de tuer, & tu ne seras
point en crainte de mort.

Syr. 13. 2.

Maecht u geselschap niet met den geweldigen / wat doet de aerde pot by den
metalen?

*Par le petit chien le lievre est trouvé,
Mais par le grand il est happé.*

De Leser beelde sich in een jager, staende ontrent een Hart dat de groote bonden ter aerden-vellen, bijtende de bracken (die het selve hebben op-gedaen) daer van.

De
Jager
spreekt

Het wilt, dat sich onthieldt ontrent de dichte takken,
Dat heb ick op-gedaen met dese kleyne bracken,
Die liepen vlijtigh heen, en keften over-hoop,
En dreven menigh Hart te samen op ten loop;
Maer doen wy op het vlack de snelle dieren sagen,
En stonden al bereyt, en veerdigh om te jagen,
Soo quamen daer in haest de snelle winden aen,
En strax was al de jacht, en oock de vangh gedaen.
Eylaes! mijn gaeufte brack die werter af gesmeten,
Die werter afgeruckt, die werter afgebeten,
En die het vluchtigh Hart eerst inden woude vondt
En heeft geen ander loon als slechts een droogen mont.
Ist niet een selsaem werck! » De kleyne hieden vinden,
» Maer waer men vangen sal, daer zijn de groote winden;
» Wat baet toch, lieve vrient, het loopē vanden brack?
» Een ander heeft het wilt, en hy het ongemack.

Frang.

Tel bat les buissons.
Qui n'a pas les oisillons.

Che divide le pera con l'orso n'ha Ital.
sempre men che parte.

Sic vos non vobis vellera fertis oves.
Sic vos non vobis fertis aratra boves.

Vid. Richt. axiom. bist. 27.

Siet

Siet kint, dit heb ick langh geweten
Dat groote vissen de kleyne eten.

De Leser beelde sich in een visscher, wyt een grooten visch een kleynen visch treckende, ende sijn kint toonende, die spreeckt aldus :

Koomt hier en siet eens, weerde kint,
Wat vreemder saecken datmen vint,
Koomt leert hier dat u dienen kan,
Oock als ghy wort een dege man.

Ick hebbe lange tijdt gevist,
En dit en heeft my noyt gemist,
Wanneer ick yet gevangen hadt,
En dan ontrent den ouver sat,
En daer den vis in mooten sneet,
Gelijck men die gemeenlijck eet,
Of ick en vondt, wanneer ick sach
Wat in haer groote roppen lach,
Een spierinck of een kleynen ael,
Een reste van haer middach-mael,
Soo dat ick nu voorseecker weet
Dat groote vis sijn minder eet,
Dit vind' ick inde woefte zee,
Dit vind' ick op de stille ree,
Dit vind' ick in een binnen-floot
Al isse dickmael niet te groot.
Godt gave datmen op het landt
Van dese streken niet en vandt,
Maer' tisser (nae men ons vertelt)
Al op gelijcken voet gestelt,

Want al wat gaept nae groot gewin
Dat slockt wel licht sijn minder in.

» Het is van oudts een wisse saeck,
» Dat noyt een slangh waft tot een draeck,
» Dan soo wanneer haer mede-maet
» Eerst door haer ruyme kele gaet.

Hoogd.	Want ein schlang die ander nit freß / so würde kein drach drauß.	Von kleinen fischlein worden die hecht Hoogd. groß.	
Franç.	Il n'y a ruisseau qui enrichisse son courant avec de l'eau claire.	Homo homini lupus.	Lat.
Spaens.	Ni ay artoyo que enriqueza su corriense de agua clara.	Qui fait grands les grands Si non qu'ils peignent sur les gens?	Franç.
Lat.	Serpens nisi serpentem deglu- tiat, non fit draco.	Les grands poissons mangent les pe- tits.	

Qui pote plus urget : sic pisces saepe minut os.
Magnus comest, ut aves enecat accipiter.

August. ex mille loq. serm. 13. de resurrect.

An non est mare hoc saeculum ? an flumen non est ubi se homi-
nes quasi pisces devorant ?

Syr. 23.

Gelijck de Leeu het wilt verslind / soo verslinden de rijke den armen.

Syr. 13. 21. & seqq.

*Comme les asnes sauvages sont la proye des Lions: ainsi les pauvres
sont la pasture des riches.*

Een rijk man sterf zijn kint,
Een arm man zijn koe.

Het beeldt kan zijn een arm huysman die staet en klaeght in een stal, daer niet en is als eē doode koe, me ver- schiet eē rijk mā in een treffelijck pa- leys klagede ontrent sijn ee- nig kint dat ge- storven is.

Komt vriendē, komt te saem, ick moet mijn lijdē klagē,
Mijn hert kan sijn verdriet niet sonder spreken dragē;
» Al wat de ziele druckt is minder als het plach,
» Wanneerse by een vrient haer open geven mach.
Mijn buer-man is een kint, en my een koe gestorven;
Nu is hy sonder troost, en ick geheel bedorven,
Dus zijn wy bey gelijk bedrukt tot inden geest,
Hy om sijn eenigh kint, ick om mijn eenigh beest.
Siet wat een wonder dingh! en wat een seltlaem sterven!
Ick konde wel een kint, en hy een koe derven;
O doot, gaet anders om, dan ist geen ongeval,
Ick heb een vollen heert, en hy een vollen stal;
Komt tot mijn buer-mans haeff, en tot mijn sevē kinders,
Dat is u meerder roof; en voor ons weynich hinders;
» Men acht het over-al alleen maer kleyne pijn,
» Wanneer de wollef rooft daer groote kudden zijn.
Maer wat ick seggen kan, de doot en heeft geen ooren,
Sy wil geen wijsen raedt, sy wil geen reden hooren,
Sy gaet een blinden gangh: » De doot, de bleecke doot,
» Gaet meest den tijt te gast daer niemant haer en noot.
Wie sal nu mijn verdriet, wie mijnen buer-man stillen?
Het gaet ons bey gelijk juyft soo wy niet en willen;
Want hy die machtich is, verliest sijn naeste bloet,
En ick een arrem man, eylaes! mijn beste goet.

Hoogd. Das ongluck trifft nur den armen.

Lar. Omnia naturæ contraria legi-
bus ibunt.

Ital. A chi è disgratiato, gli tempesta
il pan nel forno.

Wer auff ein heller gemüth ist kömt Hoogd.
nimmer ehr auff den Creuser.

Da Dios havas à quien non tie- Spaens.
ne quixadas.

Dieu donne febues à qui n'a de ma- Franç.
choires.

*Quiconque à bouche ne die à un autre qu'il souffle
son pottage.*

*De Lefer heeft sich hier in te beelden yemant die eens anders pap vvil
komen blasen, maer vanden selven vvert verftooten, met by-voeginge
van'tgeene het by-gevoegde vers feyt :*

Ick weet, mijn pap is bijster heet,
En 'tis my boven maten leet,
Om dat mijn uyt-geteerde maegh
Is hol en uytter-maten graegh,
Maer efter ben ick niet gefint
Gedient te zijn van uwen wint,
En ick en neme geen gedult
Dat ghy mijn rijs-pap koelen fult,
Want quaemjer met de lippen by
Soo waert ghy meester van den bry.

Ick heb, Godt danck, een eygen mont,
En eygen adem is gefont,
Het geen' ghy voor hebt, weet ick niet,
Hoewel ghy my de lippen biet;
En daerom, vriend, en ghy, en elck,
Die blaest al best sijn eygen melck,
» Want die sijn eygen papjen koelt
» Hy iffet die hem best gevoelt.

Hoort, kinders, hoort een dienstigh woort,
En seght het vry u mackers voort:
» Als yder een sijn papjen blaest,
» Als yder een sijn beesjen aest,
» Als yder een sijn boodtschap doet,
» Als yder een sijn liefjen groet,
» Als yder stelt sijn eygen maet,
» Als yder maect sijn eygen staet,
» Als yder ploegt sijn eygen landt,
» Als yder loft sijn eygen pandt,

„ Als yder bout sijn eygen nest
 „ Dan gaen de saecken alder-best.
 Dus wat ghy sellefs blasen kondt,
 En roept daer toe geen vreemden mondt,
 Want sellefs is de rechte man
 Die best u dingen redden kan,
 En als men kraeut sijn eygen vel
 Dan gaen de saecken wonder wel;
 „ Geen bood' en wasser oyt soo goet
 „ Gelijck de meester sellefs doet.

Ital. C hi può guazzar l'acqua, non vadi al ponte.	Niet so quaet/ als quaden toe-verlaet. Nederl. Maerkit u bedde sooje slayen wilt:
Nederl. Het oogge van den heer dat maerkit de peerden bet / Het oogge van de vrou dat maerkit de kamer net.	Eigen sevre socht wol. Hoogd: Oculus domini pascit equum. Lat.
Geen heter hof meester/ als de weert seifs.	Ni mayor domo que mire por la hacienda como el Dueño. Spaens.
Der beste mis opten acker / is smee- sters oogge en voet.	Il n'y à point de maistre d'hostel qui prenne garde de si pres au bien de la maison comme le maistre mesme. Franc.
Sellefs is goet krupt.	
Sellefs is de man.	
Geen bode soo goet Als de man sellefs doet.	Qui ne voit que par les yeux d'autrui il est taupe.
Wat ghy alleen kunt doen / roept daer geen andere toe.	Qui tient la poile par la queue il la tourne comme il vent.

Quis finus in agro optimus? oculus œconomicus. Arist. in œcon.

Arab. prov. Erp.

Nil scabat caput tuum præter unguis tuos.

Put a vitem tuam manu tuâ, non alienâ.

Suam quisque rem meminit. Eras. 870.

Ne quid expectes amicos facere, quod per te queas. Ennius apud Gellium.

Die de koe aengaet , die grijptse by
den steert.

De Leser beelde sich hier in een koeje inde sloot gevallen , ende den eygenaer (te vergeefs om hulpe geroepen hebbende) de selve by den steert grijpende om die uyt te helpen.

Den ey-
genaer
van de
koe
spreect

Ey fiet ! mijn beste koe is inden slick gesoncken ,
En waerder niemant by , sy laege nu verdroncken ,
Dies roep ick over-luyt : Gebueren , leent de handt ,
En set het arrem beest eens weder op het landt .
Maer schoon ick stae en schreeu , och ! niemant vande liedē
En toont hem recht geneygt om handt te willen bieden ,
Sy staen maer aen den kant , en sien 'ken weet niet hoe ,
Maer niemant van den hoop en taster handigh toe ;
Sy maken wel bohay het beest te willen raecken ,
Maer vreesen aen het slick haer vuyl te fullen maecken .
Nu sie ick hoeter gaet : Het is een oude leer
Dat niemant oyt en hinckt van yemant anders seer .
Wat baetet in den noodt een ander toe te sprecken ?
Wie yet gedaen begeert , dient handen uyt te steecken ,
Ghy , laet dan noyt u werck op dees of geene staen ,
Of anders , lieve vrient , soo blijftet ongedaen .

Hoogd.

Wann sich der baw nit buect / so
actert er nich guts.

Wa der mann selbs nit kompt / da wird
ihm sein haupt nit wol gezwagt.

Der herren aug ninge den acker wohl. Hoogd.

Der herren süß machet das pferd fast.

Faites feste au chien, il te gastera ton habit.

Laetst streeld' ick Lobben onsen hont,
 Ick boodt hem oock mijn eygen mont,
 Ick gaf hem namen honigh-soet
 Gelijck men lieve beesten doet;
 Maer fiet, voor al dit soet bedrijf,
 Soo sprongh de sloef my op het lijf,
 Dus sie ick aen mijn beste kleet
 Niet anders als mijn herten-leet,

L. I

Het

Het quijl uyt sijnen open muyl
 Dat maect mijn schoonen mantel vuyl,
 Mijn schoe-lint, en dees moye strick,
 En is niet als een enckel flick,
 Mijn vleyen maect den rekel stout,
 Soo dat hy maet noch regel houdt.

Hebt ghy een knecht, of eygen kint,
 Of yemant anders wel besint,
 En liffe-lafte niet te seer,
 Haer vrientschap is te wonder teer,
 Sy dient gedragen, niet getoont,
 Of wel ghy wort met dreck geloont;
 Dus wilt ghy lust, en geen verdriet,
 Draeght liefde, maer en toontse niet.

Franç.	I oüe vous de l'asne il vous donnera de la queve au travers du nez.	Nimia familiaritas parit contemptum. Lat.
	Chantez à l'asne il vous donnera de pess.	Il troppo conversar partorrisce dispregio. Ital.
	Faites feste au chat, il vous sautera au visage.	Chose accoustumée N'est pas fort prisee. Franç.
Spaens.	Burlaos con el asno, daros ha en la barva con el rado.	Nulli te facias nimis sodalem. Lat.
	Cria corvo y facar te hal el ojo.	A casa de tu Tia, Mas no cada dia; Spaens.
Franç.	Nourri un corbeau il te crevera l'œil.	A casa de tu hermano, Non iras cada serano.
Spaens.	Hyos y criados no los has de regalar si los quieres gozar.	A la maison de ta tante Mais non tous les jours; Franç.
Franç.	Les enfants & serviteurs il ne les faut mignarder, si tu en veus jouir.	A la maison de ton frere Mais non tous les soirs.

*Qui se fait brebis le loup le mange,
Qui se fait porcean se met dans la fange.*

Syr. 30. 9.

*Amignotte ton enfant & il te donnera maint effroy, iouie toy avec luy &
il te contristera.*

Syr. 8. 5.

Ne te iouie point avec un homme mal apyris.

In tegen-deel van dat hier voren is geseyt, so vermaendt het Hebreus spreeck-vvoordt datmen eenen vriendt van suycker niet en moet op-eten, dat is geseyd: datmen den vvilligen niet te veel en moet vergen, datmen niemants beleeftheyt en moet mis-bruycken, ende datmen een gevwilligh peert niet en moet over-rijden.

Vvillige roß sol man nicht ubertreiben.

Vraegt yemant wat de reden zy,
Terwijl ick desen hengst bery,
Dat ick geen rijs of stock en draegh,
Oock met geen spoor het peert en jaegh;
Die wete dat het moedigh beest
Is van een onvermoeyden geest,
En dat het dier, uyt eyger aert,
Sijn rappe leden niet en spaert:

En waer toe dient het datmen slaet
Wanneer het peert gewilligh gaet?

Men moet niet van een gunstigh man
Al nemen datmen krijgen kan;
Dus weet dat oock u beste vrient
Niet al te veel geverricht dient,
Want die sijn esel over-laedt
Die maeckt dat hy verlegen staet.

Il ne faut prendre de son amy tout ce qu'on peut.

Een se-
digh mā
sonder
rijs,
stock, of
spoor te
peerde
sittende,
spreeckt

In eens anders oor is te snijden als in
een vilt-hoet.

De
Chirurgijn
spreekt
tot de
omstan-
ders.

Vel, maets, wat isser dat u let?
Wat isser dat u dus ontset?

Ist om den handel die ghy siet?

Ey lieve kinders, moeytje niet.

Ick snijd' hier in een anders oor,

En dan en geef ick geen gehoor

Noch aen geklag, noch aen gekrijt,

Wat pijnne dat oock yemant lijst;

En

En of hy dichte tranen schreyt,
 En duysent jammer-woorden seyt,
 Al dat en gaet my geensins in,
 Ick passe slechts op mijn gewin;
 „ Want van eens anders leet of seer
 „ En hinckt de meester nimmermeer.

Hoogd.	A us eims andern seckel ist gut gelt sehen.	Es goet seest houden op eens anders sael.	Nederl.
Ital.	<i>Del cuojo d'altri si fanno le cor- reggie large.</i>	Niemant hinckt van eens anders seer.	
Hoogd.	Es ist gut riemen auß eimes andern haut schneiden.	Die de hoo aengaet / die grijpise by den seert.	
Nederl.	Een anders ham / een eygen mes. Een gehuyt peert / eygen spozen. Gehuytde peerden maken kotte mij- len. De hoo en licit geen byeen half. Daer't by gelach is / ist goet gasten nooden.	Es ist gut mit ander leut schaden weis werden.	Hoogd.
		Abontuert ghy u laken / ick abontuere mijn schaer / sep de fileer maeker / en sueder in.	Nederl.
		De piel agena, larga la correa.	Spaens.
		<i>Du cuir d'autruy large courroye.</i>	Franc.
		Poco os duelen, don Ximeno Estocadas en cuerpo ageno.	Spaens.
Hoogd.	Es ist gut in ander leut kichen kochen.	<i>Peu vous font douleur, don Ximeno, les escocades au corps d'autruy.</i>	Franc.
Nederl.	Es licht groot byer maken van eens anders turf. Es goet byede riemen snijden upt een ander mans leer. Es goet danffen op een ander mans bloet.	Es ist in eims andern haut zu schneiden wie in ein flescht.	Hoogd.
		Es ist gut den schnitt an fremden tuch lernen.	

Lapis sæpe revolutus non obducitur
musco.

O ns buer-man *Floor*, en *Heyl* zijn wijf
Die hadden 'tloopen in het lijf,
En met verhuysen wel gepast,
En stelden noyt haer woon-stee vast,
Sy sweefden staegh, 'ken weet niet hoe,
Van d'eene stadt nae d'ander toe,
En dan oock, dickmael sonder raet,
Al weder naer een ander straet;
En ondertusschen klaegden sy
Aen deef', aen geen', en oock aen my,
Dat hare neeringh en gewin
Of niet of weynigh brachten in,
En dat het menigh ander mensch
Geluckte nae sijn eygen wensch,
Schoon dat hy met soo grooten vlijt
Niet uyt en kochte sijnen tijt,
Iae schoon hy dickmael stille sat,
En met gemack maer dranck en at:
Ick nae de klachte was gedaen
Sey *Floor* hier van de reden aen.

Siet! als de steen wort om gerolt,
En dickmaels hier en daer gesolt,
Soo vintmen noyt dat eenigh kruyt,
Hem op den kalen rugge spruyt;
Soo dat een stage water-drop,
Hem vallend' op sijn blooten kop,
Daer in niet selden metter tijdt
Een hol, een gat, een open bijt.

Maer legt hem inder aerden vast
Dan isstet dat hy eerst bewast,

Dan wort hy tegen 'swinters leet
Met groene kruyden over-kleet,
En daerom kan de koude locht
Door mist, of snee, of ander vocht
Niet eten door het dichte groen
Gelijck het eertijts plagh te doen.

Siet Floor, dit past op u bedrijf,
Dit past op u onrustigh wijf;
» De boom die veel-tijds wert verplant
» En vest geen wortels in het landt,
» Maer als hy lange staende blijft
» Dan isstet dat sijn hout beklijft.

Griecx.	Λ ἰθὺ κυλινδόμενον τὸ φῦλον ἔπι πειῖ.	Arbor quæ crebrò transfertur non coalescit, Non lapis hirsutus fit per loca plura volutus.	Lat.
Lat.	Lapis sæpe revolutus non ob- ducitur musco.		Nederl.
Engels.	The rolling stone neuer gathereth mosse.	Veel verhuysens kost veel bedt-stroo. Daer wast geen raegh aen een draep- ende meulen-haan.	
Hoogd.	Walsender stein wart nie mōsig.	Boomen diemē veel verplant / gedpen selden.	
Ital.	Sassa che non sta fermo non fa muschio Pietra.mossa non fa muscio.	Een looper en gedijt niet. Blijben doet bebljben.	
Turcks.	Iuuuar lanan tascha Ioffun Ia- pischmas.	Qui est couvert quand il pleut Il n'est pas sage s'il se ment.	Frang.
Frang.	Pierre souvent muée, ne quest point mouffe.	Arbore spesso trapiantato Mai de frutti è caricato.	Ital.

Syr. 29. 31.

C'est une vie malheureuse, que de remuer d'une maison à autre.

Griecx.	Πλαγίσιονος οὐκ ἐστὶ κακώτερον ἄλλο βροτοῖσιν.	Geen oude schoenen wech werpen / Nederl. eermien nieuwe heeft.
Lat.	Nil magis est miserum quam incerta sede vagari.	<i>Qui change de pais change de fortu-</i> Frans. <i>ne.</i>
Nederl.	Daertmen ober een floot / Men laeter een bzoot ; Daertmen ober een veer / Men laeter nochj meer.	Omnis mutatio habet pericu- Lat. lum.
		<i>Chi ben sta, non se move.</i> Ital.

*Far comme il Papagallo, che non leva mai il piede,
que prima non ha appiccato il becco.*

Men vindter over-al die licht in alle saecken
Verstellen haer bedrijf, en nieuwe grondē maecken,
Die licht haer voorigh ampt gaen leggen uytter hant,
Eer datse seker gaen in haren nieuwen stant:
Maer, vrienden, dit beleydt en is u niet te raden,
’tIs dwaeshey: af te gaen tot onbekende paden;
Let op den papegaey, die weet een gauwen treck,
Hy slaet geen pooten af, of vest hem metten beck.
Dit heeft een geeltich volck voor desen waer-genomen,
En daer is, metter tijdt, een spreucke van gekomen;
Wel aen dan, wie ghy zijt, verlaet u voordeel niet,
Ten zy ghy beter kans, of nutter dingen siet.

Qui mutant, mutant.

Qui duos sequitur lepores neutrum capit.

de Jager
spreekt

V aer ick vernoegt met eene jacht,
 Soo hadt ick wilt-braet t'huys gebracht;
 Maer t'wijl ick liep, gelijk een dwaes,
 Nae desen, en nae geenens haes,
 En dat mijn honden zijn verdeylt,
 Soo heb ick over al gefeylt,
 Soo heb ick maer een holle maegh,
 En 'tis om niet al wat ick jaegh.

M m

Siet!

Siet! die veel dingen t'samen doet
 Die neemt gewis een quaden voet,
 Want groot beshlagh is groot verdriet,
 Die veel om-helst vangt veel-tijts niet;
 Waerom soo veel, soo ras, soo vroegh?
 Een saecke wel, en 'tis genoegh.

Ital.

Chi lascia la via vecchia per
 la nova
 Spesse volte ingannato se trova.

Non si può insieme bere & si- Ital.
 schiare.

Franç.

Mieux vaut la vieille voye, que la
 la nouvelle sente.

Chi due lepri caccia
 Una non piglia & l'altra lascia.

Nederl.

Te willen t'samen swipen en blasen/
 Dat is een daedt van rechte dwaesen.

Qui binos lepores una sectabi- Lat.
 tur hora is neutrum capiet.

*Il Beccaiò gratta il porco con la mano, per dar gli
della mazza su il capo.*

*Het beeldt kan zijn een Slager, die met de eene handt een vercken in
de necke kraent, ende met d' ander hant een slaghe geeft.*

Siet wat een slim bedrijf! De slager streelt het vercken
Op dat het sijn bedrogh niet eens en soude mercken,
Hy troetelt (soo het schijnt) het beest van desen kant,
Maer siet een stale bijl is in sijn ander hant.

Noyt isser slimmer streeck in al het landt gevonden
Als die met schijn van gunst van buyten is bewonden,
Want die eē vriët betrouet, en niet als vrientſchap wacht
Die wort ter neer gevelt eer hy het eens bedacht.

O mijdt u, lieve, mijdt van die geslepen gasten
Die streelen (soo het schijnt) en nae de bijle tasten;
» Geen mensch die lichter valt, en die men eer bedriegt,
» Als die met soeten schijn wort in den slaep gewiegt.

Lat. **I**nsidiatur qui admodū blanditur.

Nederl. **D**onigh in den mond / en ischeermes aen den riem.

Frang. **E**n beau semblant gift fausseté.

Lat. **A**liud in titulo, aliud in pixide.

Ital. **P**azzo è colui chi si fida in finti visi.

Ital. **A** chi ha due cuori, due lingue.
E duo volti non si puo credere.

Zijn sijnne katzzen /
Die van bozen lechtē / en achter kratzē. Nederl.

Chi ti fa piu carezze che ne sole
O tradito t'ha, ò tradir ti vuole. Ital.

Non è piu cattiva carne da comof-
cer che quella dell' buono.

Chi innanzi mi pinge
Dietro mi tinge.

Chi ti fa meglio che non suole
Ingannato ti ha ò ingannar te
vuale.

Franc.	<i>Si la pilule a voit bon goust on ne la dorerait pas par dehors.</i>	Reniego del amigo, qui cubre ^{Spaens} con las alas, y muerde con el pico.
Nederl.	<i>Nis de bos de passy pceekt / hoeren wachje gansen.</i>	<i>Je renie l'amy qui couvre avec des</i> ^{Franc} <i>ailes & mord avec le becq.</i>
Ital.	<i>Dio mi guardi da quella gutta, che dinanzi mi lecca è di dietro mi graffia.</i>	<i>Deßer ein sauersehender freunds / dem</i> ^{Hoogd.} <i>ein lachender feind.</i>
Franc.	<i>La fortune est coustumiere pinser en flattant.</i>	<i>Impia sub dulei melle venena</i> ^{Lat.} <i>latent.</i>
Ital.	<i>Chi me fa piu de ben che suole Il me trabit ò trahir me vuole.</i>	<i>In una mano il pomo, nel' altra il</i> ^{Ital.} <i>bastone.</i>
Lat.	<i>Nemo tutius malus est quam sub pieratis infula.</i>	<i>Chi è reo è buono è tenuto Può fare il mal è non è creduto.</i>
Franc.	<i>Qui me fait plus de bien qu'il ne souloit Il me trabit ou trahir me voudroit.</i>	<i>Da una banda egli m' unge Dall' altra me punge.</i>
		<i>Belle parole & cattivi fatti Ingannano i savij è matti.</i>

Prov. 27. 6.

De kussen des haters zijn bedriegelijck.

Prov. 26. 26.

Wanneer hy sijn stemme vriendelijck maect / soe en gheloost hem niet / want
seven grootwelen zijn in sijn herte.

Ovid.

Tuta frequensque via est per amici lædere nomen,
Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.

Aetgaia hernefne mute edun.

.i. Pecuniæ obediunt omnia.

Siet hoe me-vrou, genaemt het Gelt,
 Hier alle menschen wetten stelt;
 Een yder stuypt, een yder nijgt,
 Een yder swicht, een yder swijgt,
 Een yder knielt op haer gebiet,
 Als sy maer eens op yemant siet,

Het schijnt sy voert de hoogste macht,
Soo dat een yder op haer wacht.

Siet hier een rouwen ambachts-man,
Hy roert de leden wat hy kan,
Hy laet sijn hant geduerich gaen,
En al om wel met haer te staen.

Siet daer een schipper, jaren lanck
Besloten in een holle planck,
Die vreesst geen baren van de zee,
Geen wilde kust, geen woefte ree,
En al op dat me-weerde-vrou
Op hem haer oogen neygen sou.

De krijgs-man gaet noch harder aen,
Want die en vreesst hem niet te gaen
Daer vier en vlam de lucht bedeckt,
En duyfsent menschen heenen treckt,
Hy dreymt, hy doet, hy lijdt geweld,
En al maer om het lieve Gelt.

Maer 'tvreemste dat ick oyt vernam,
Of ymmer in mijn sinnen quam,
Is dat (ô schand!) een jonge maegt
De bloem van haren maegdom waegt,
De bloem van haren maegdom geeft
Aen die geen recht daer aen en heeft,
(Een blom die nimmer weder keert
Soo haest die eenmael is onteert)
Niet uyt de drift van soete min,
Maer om dees gulde koningin;
Ick sie dan dat het lieve gelt
Aen al de werelt wetten stelt.

Nederl. **G**elt dat stont is /
Maecht recht; dat from is.

Benmincks reden klinkt best.

Gelt ist ein gilde wach; / sie gibt som- Hoogd
mer und winter.

Was kan das liebe gelt nicht thun?

Non

Ital.	<i>Non trovo amico piu fidaro & caro</i>	<i>Il martel d'argento spezza le porte di ferro.</i>	Ital.
	<i>Che mi souvenga, com' il mio denaro.</i>	<i>Quei que hanno ducati Signori sont chiamati.</i>	
Hoogd.	<i>Wat gelt is die losungh.</i>	<i>Pecunia si uti scias, ancilla, est si nescis domina.</i>	Lat.
	<i>Schimlich gelt macht edel.</i>	<i>Nescis quid valeat nummus.</i>	
Turcks.	<i>Aetgaja hernesne mure edun.</i>	<i>Denari fanno correr i cavalli.</i>	Ital.
Lat.	<i>.i. Pecuniae obediunt omnia.</i>	<i>Denari fanno la guerra.</i>	
Franç.	<i>Amour fait tout argent fait tout.</i>	<i>Pecunia nervus belli.</i>	Lat.
Turcks.	<i>Mabaflat malfes olmas.</i>	<i>Wenn gelde redt soo schweicht alle welt still.</i>	Hoogd.
Lat.	<i>.i. sine pecunia nihil fit.</i>	<i>Χρυσὴ λαλᾷντι & , πῆς ἀπεκρίτω λόγῳ.</i>	Griecx.
Hoogd.	<i>Es ist alles nur umb das liebe gelt zu thun.</i>	<i>Auro loquēte nil prodest quavis oratio.</i>	Lat.
Franç.	<i>Qui à argent il à bien faire.</i>	<i>Quando l'ora parla la lingua non ha forza.</i>	Ital.
Ital.	<i>Val più una uncia di forte, che una libra di senno.</i>	<i>Aurea nunc verè sunt sæcula plurimus auro. &c.</i>	Lat.
Hoogd.	<i>Bistu hur o'er dieb / Bistu gelt so bistu tieb.</i>	<i>In precio precium &c.</i>	
	<i>Gelt im beitel duerze den wirt.</i>		
Franç.	<i>Il n'est plus d'amys qu'en la bourse.</i>		
	<i>Quant argent faut tout faut.</i>		

Cicer. Ort. 5. in rem.

Nihil tam sanctum quod non violari

Nihil tam munitum quod non expugnari pecunia possit.

Ioh. Secundus Hagienf.

*Hæc est illa cui famulatur maximus orbis
Diva potens rerum, domitrixque Pecunia fati
Telluris magnæ Plurique sacerrima proles,
Cujus adorati petierunt sæpè Tyranni
Fœdera, sæpè suas spes damnavere repulsi.*

Ogni gallo rupsa à se.

Vilder yemant seecker wesen
 Hoe het in de werelt gaet?
 Siet! die sal het konnen lesen
 In het beeldt dat voor hem staet:
 Let eens hoe't de hanen maecten
 Die hier schraven in het kaf,
 Yder doet sijn eygen saecken,
 Niemant wijft het koren af,

Yder

Yder fiet men tot hem trecken
 Wat hem voor komt op de straet,
 Alle pooten, alle becken,
 Staen gekromt naer eygen baet.
 Hanen van gelijcke grepen
 Vint men onder jonck en out,
 Yder soeckt maer in te slepen;
 / Vrienden fiet wie ghy betrouet.

Een Koninck van Engelandt zijnde ter maectijt ten huys van een van sijne dienaers/ ende het selve huys groot ende vol rijckdoms bevindende/ daer de meester van gantsch leyne gelegentheynt was geweest eer hy tot sijn ampt was ghekomen/ wilde hy alle middelen van hem weeten hoe hy in soo korten tijdt soo veel middelen hadde te samen gebzacht / hem belobende dat hem niet quaets en soude weder-baren/ in gevalle hy hem de rechte waerheyt seyde. die vrient dus geyerst wesende/ seyde eputelijck/ dat hy alijt een man was geweest van groote blijt ende neersticheyt/ dat hy staegh vzoegh op hadde gesraen / ende alijt sijne eygen saecken eerst hadde gedaen/ ende daer nae de dingen des Koninck.

De Koninck antwoorde/ dat hy het tegendeel hadde behoozen gedaen te hebben/ dat is: eerst des Koninck/ ende daer nae sijn eygen saecken. Op verklaerde dat hy sijne Maj. geen madeel en verstont gedaen te hebben / dat hy den tijt dien andere besteden in t slapen tot sijn eygen saeckē hadde gebuycket/ ende sulcx gedaen hebbende dat hy dan noch wel soo vzoegh was ghekommen tot de saecken sijns ampt / als andere / die met lange te slapen haer gemack hadden genomen.

Lat.	I nsitum hoc hominibus Vnumquemque sibi melius Velle quam alteri.	Quisque suae case.	Lat.
Nederl.	Wie vzeget water tot sijn buer-mans huys/ als sijn eygen huys vrant?	<i>A la court du roy chacun pour soy.</i>	Franç.
El.	El. si wil de boter op sijn kouch hebbē.	Es dencke ein ieder in sein saet.	Hoogd.
El.	Elck vooz hem selven / en Godt vooz ons allen.	Ogni grillo grilla à se.	Ital.
Franç.	<i>Chacun tire l'eau à son moulin.</i>	<i>Tutti vogano alla galiota. .i.</i>	
	<i>Chacun estudie pour soi.</i>	<i>Tirano à se.</i>	
	<i>Chacun tire à son profit.</i>	<i>Ognuno caccia con la rete al suo fratello.</i>	

Mich. 7. 2.

Vnusquisque sibi benè mavult quam alteri.

*Amys sont comme le melon
De dix souvent pas un est bon.*

Gelijck men handelt den Meloen
 Soo moet men oock de vrienden doen,
 Want noyt en kooptmen dese vrucht
 Of inder haest, of metter vlucht,
 Maer dit is hier een vaste les,
 Men proefter dickmael vijf of ses,

Iae somtijts wel een gantschen hoop
Eer datmen eens is in den koop,
Eer datter eene wel behaeght,
Eer datmer eene mede draeght.

Niet dat soo naeu gewogen dient
Als keur te maken van een vrient,
Want die hier kiest, en niet en proeft,
Die staet niet selden gansch bedioeft,
Om dat hy dickmael niet en vint
Daerom men rechte vrienden mint.

Ghy, daerom kiest u geen en vrient
Of proeft voor eerst of hy u dient.

Nederl. **B**eproeft u vrient/
Beproeft u sweert/
Dat is u groote schatten weert.

Les amys sont comme le melon
Il faut essayer plusieurs pour rancor-
erer un bon. Frang.

Syr. 27. 2.

Le compagnon ou l'amy qui se tourne à inimitié, n'est il pas une tristesse qui demeure jusques à la mort?

Syr. 9. 21.

Esprouve ton amy selon ton pouvoir.

Syr. 6. 7.

Si tu acquiers un amy acquiers le en l'esprouvant, & ne te fie point en luy legerement.

De hont diemen een been ontneemt en
kent geen vrienden.

Al is de hont aen u bekend,
En langen tijdt aen u gewent,
Al schijnt hy mack en wonder soet,
Soo dat hy u gestadigh groet,
En sachtjens met sijn steertjen slaet
Soo dickmael als hy voor u staet,

Noch

Noch isfet al geen seker werck,
 Noch isfet al geen vast gemerck
 Van dat het beest u liefde draegt,
 Maer als het eens een schenckel knaegt,
 En dat ghy naer het hachtjen tast,
 Let dan eens hoe de rekel bast,
 Let dan hoe dat hy van hem bijt
 Vermits hy van u schade lijft.

Al toont u yemant schoon gelaet,
 En geeft u veel al soeten praet,
 Ghy, beelt u efter geensins in
 Sijn vaste gunst of staege min,
 En acht hem oock geen waeren vrient,
 Want 'tis noch by hem niet verdient;
 Maer let eens op een ander tijdt
 Wanneer hy door u schade lijdt,
 Let dan eens in het ongeval
 Hoe dat hy sich gebeeren sal,
 Misschien sal dan sijn blijde schijn
 Vry anders in het wesen zijn;
 Want vrienden, als men vrienden houft
 Dan isfet dat men vrienden prouft.

Nederl. **I**nt beplen van't erff staet de vrient-
 schap stille.

Schade scheidt vrientschap.

'Tis quaet een hont een beent ontne-
 men.

Reeff soo langh ick geeff.

Men kent geen lieben dan alsmer erff
 niet beurt.

Ital. *Abisogni si conoscon gli amici.*

Au besoing veit on l'amy.

Den vrient die kentmen inder noot/
 Den rijcken kent men nae de doot. Nederl.

Scilicet ut fulvum spectatur in Lat.
 ignibus aurum.
 Tempore sic duro est inspi-
 cienda fides.

---- Injuria soluit amorem.

Amicus certus in re incertâ
 cernitur.

Res sua cuique adhæsit,
 Nec sine sensu avelli potest.

*Quanto piu l'ucello è vecchio, tantò piu mal volontieri
lascia la piuma.*

Ick sach eens onse meyt een Dortsen vogel plucken,
 En 'tviel haer swaer genoegh de pluymen uyt te rucken,
 Hoe staet doch (seyd' ick haer) de veer soo bijster vast?
 Sy sprack, tot mijn bericht, het is een ouden gast:
 Siet, als de vogel koomt tot aen haer leste dagen,
 Dan staen de pluymen diep, en vaster alsse plagen,
 Soo dattet menighmael een haestigh mensch gebeurt
 Dat hy de gantsche borst, met plucken, open scheurt.
 Wel, dacht ick, dit verhael dat moet my verder strecken,
 Ick moet uyt dit bedrijf een goet bedencken trecken,
 My dunckt dat dit geval een lesse wesen kan
 Of voor een gierigh wijs, of voor een karigh man.
 De menschen over al, hoe datse langer leven
 Hoe datse taeyer zijn, en minder willen geven,
 Iae schoon dat yemant koomt tot aen het duyfter graf,
 Noch kleeft hy aen het goet, en wilder qualick af.
 Wel, Ouders, hoort eē woort: Wanneer u kinders trouwē
 Het deel dat hun betaemt en dient niet weder-houwen,
 En soo ghy dat bestaet, het is een quaet besluyt,
 Dus geeft, ey lieve geeft, ter eeren van de bruyt.
 Het over-tolligh goet en kan u geensins baten,
 Ghy moetet al-te-mael in korte stonden laten;
 Ick segge daerom noch, ick segge, vrienden, geeft,
 Terwijlen datje meugt, terwijlen datje leeft.
 Maer wat tot desen plicht by velen wert gesproocken,
 Dat is hem, die het seydt, om niet het hoeft gebroocken;
 Men hoortet sonder smaeck, men leestet met verdriet,
 Want al dat jaren heeft wil uyt de veeren niet.

Nederl. **N**iemant en ontfleet hem geen eer
by slapen gaet.

Franç. *Personne ne se veut despoûiller
e devant que se concher.*

Lat. *Plus viatici quæruni homines
quando minus vix restat.*

Franç. *Quant tous pechez sont vicieux l'ava-
rice est encore jenne.*

*Tout se diminue en vieillesse
Fors avarice & sagesse.*

Aliter.

A pluma à pluma se pelo l'ocha. Ital.

A goccia à goccia si cava la pietra.

A passo à passo si va lontano.

*A gotta à gotta il mar si seche-
rebbe.*

Met enkele heertjens pluchamen den Nederl.
vinsch kael.

Alleentse slagen valt den boom.

Gutta cavat lapidem.

Posset etiam adagium dici in senes nimis affixos terræ, sunt enim quidam qui quo magis senescunt quo minus conditioni humanæ se submitunt. *Mihi placet hic illud Augustini:*

Is solus, inquit ille, nil carum amittit, cui omnia cara sunt in eo qui non amittitur. Et illud ejusdem:

Major est peregrinantium timor, minor propinquantium, nullus pervenientium.

d' Eau Endormie Ne te fie.

Het beelt kan zijn een man, staende aende eene zijde van een vwater, vvenckende e. n. n. a. d. e. r. e. n., aende andere zijde staende, om over te komen; doch die geroepen vvert sulcx vve ygerende, spreekt aldus:

Ghy roept my, goede vrient, en hiet my over-komen,
Mier' theeft (na dat my dūckt) al redē om te schromē,

'kEn sie hier geenē gront, en daermen niet en fiet

En kent de wijste man de rechte bane niet;

Ick mochte mettēt been of in de modder sincken,

Dies sou ick, tegen danck, het gront-sop moeten drinckē;

Ick mochte blijven staen te midden in den sloot,

Ick mochte blijven staen te midden inden noodt;

Ick

Ick soude (nae my dunckt) hier wel een stock behoeven,
 Daer mocht ick (eer ick gingh) de gronden mede proevē;
 Dan nademaal ick hier de gronden niet en ken,
 Soo dunckt my beter zijn te blijven daer ick ben.
 Ick heb wel eer verstaen dat in de stille beecken
 Of slick, of driftich fant, of sachte moeren steecken;
 Doch hoe het wesen mach het stuck is niet te klaer,
 En daerom segh ick noch stil water heeft gevaer.

Ital.

Ni espero mi creo
 Fine lo que veo.

Hoogd.

Was die augen sehen / betriegt das hertze
 nicht.

Nederl.

Stille waters hebben diepe gronden.

Franc.

d'Un homme qui ne parle & chien
 qui n'abbaye garde toy.

Ital.

Ni acqua chia
 Non ti fia.

Lat.

Tinea damnum facit, & soni-
 tum non facit.

Nederl.

Steekt u in geen gat / of sieter deur.

Hoogd.

Stille wasser sein gern tieff.

Ital.

Da va mas hondo clario, haze
 menor ruydo.

Franc.

Ou le fleurve est plus profond, il fait
 moins de bruit.

Nederl.

Dolle vaten hommen niet.

Lat.

Qua flumen placidum est forsan
 latet altius unda.

Dall' acque quiete bisogna guar- Ital.
 darsi.

Non ti metter' in dito
 Annello troppo stretto.

Chi non vede il fondo non passē
 l'acqua.

Herbe cognue
 Soit bien venue. Franc.

De persona callada
 Arriedra tu morada. Spani.

D'un qui ne dit mot eslogne ta de. Franc.
 meure.

De quien pone los ojos en el Spani.
 suelo no fies tu dinero.

A celuy qui regarde en terre ne fies Franc.
 ton argent.

De agua mansa te guarda, & la Ital.
 rezia presto se passa.

De l'eau paisible garde toy, que la Franc.
 roide passe bien tost.

Spreucken ende Spreeck-vvoorden,

Rakende de onderlinge plichten tusschen man en wviff.

N*el marito prudentia,
Nelle moglie patientia.*

Wijsheyt in mans, gedult in vrouwen,
Dat kan het huys in ruste houwe.

La femme ne doit porter teste en mariage.

Vrou, zijt ghy schamel, ofte rijck,
En brengt ge e hoeft te huwelick.

Bien parler fait bonne femme.

Laet dit een korfel ma onthouwe,
Van wel te spreke, goede vrouwe.

Uxorem nactus breuem, incurva te, Hebraicum est adagium apud Erpenium & significat vasti muliebri, ut infirmiori, honorem tribuendum; vel, breves plerumque superbas esse, nec facile marito cedere, juxta illud; Raro breves humiles vidi, &c.

Een out woort ka ons dit betuyge,
Voor korte vrouwen moet men buygen.

*Perè & donne senza rumori,
Sono stimati gli meliori.*

Vrouwen en peeren, die niet en kraecken,
Die houdmen alder-beste te smakē.

Grasse poule, maigre Cocq.

Een vette hin, een magren haen,
Dat wort geoordeelt wel te staen.

*Marido no veas,
Muger ciego seas.*

En fiet niet mans, weest blint, ghy vrouwen,
Dat sal het huys in rusten houwe.

Op quade woorden, goede reden,
Stelt menig korfel hoeft te vrede.

La femme au profit, l'homme a l'honneur.

De Heer voor d'eer,
De Vrou voor den bou.

*Bonne vie,
Pere & mere oublie.*

Indien de man is heus en soet,
Het wiff vergeet haer eygen bloet.

*A molini, è alla sposa,
Sempre manca qualche cosa.*

Een jonge vrou, een meulen-rat,
Daer aen ontbreekt gemeenlick wat.

*Vn homme vieil qui se marie,
Prend congè de sa bonne vie.*

Wie trout ontrent sijn oude jaren,
Die laet sijn goede dagen varen.

Rakende de onderlinge plichten

*Les douceurs & aigreurs du mariage
Te faut cacher, si tu es sage.*

Het soet en 't'fuer van't echte bedt
Dat dient in stilte wech geset.

Een vrouwe liefst of wel sy haet,
Want seldē houdtse middel-maet.

'tNachtegaeltjen opte peul
Dat vermacht te bijster veul.

Geen wagen oyt soo sacht en reet,
Die somtijts niet een stootjē leet.

Waer rijster oyt so schoonē dach,
Of daer komt wel eē donderslach?

*Maistre absent
Maison morte.*

Daer de meester uyt is, is t'huys
doot.

*Le marteau de la porte s'enrouille,
Quant le maistre est mort.*

Daer de meester doot is, verroeft
de klopper.

*La femme doit demeurer en sa follie, au-
trement elle deviendra enragée.*

Een mal wijf dat begint te dwafsen,
Dat moet begaen, of anders rasen.

'tIs in het huys geheel verdraeyt,
Daer 'thaentje swijgt, en 'thinneke
kraeyt.

*In quella casa è poco pace,
Ove gallina canta è gallo tace.*

'tIs in het huys een groot verdriet:
Daer 'thinneke kraeyt, en 'thaentje
niet.

*Ceste maison est mal en train, ou la que-
nouille commande l'espee.*

Alwaer de spin-rock dwinght het
sweert,
Daer staet het qualijck met den
weert.

Fæminarum virtus, viri reverentia.

Mans eere, vrouwen deugt.

*Furie & femme sans raison
Chassent l'homme de la maison.*

Een dack dat leeckt, en quade wij-
ven,
Die kunnē goede mans verdrijvē.

*Force testes de velours, peu de damoisel-
les.*

*Jamais femme ne scait pardonner in-
jure, ny recompenser un bien fait.*

M. Aurel.

*Si maritus vincatur & uxor dominetur, pax pe-
ruerfa est; sin uxor marito dominantis subsequa-
tur, pax recta est. Augustin.*

Assez gagne, qui putain perd.

Hy wint veel die een hoer verliest,
En dan een eerbaer wijf verkiest.

*Chi ha un pie in bordello, ha l'altro nell
hospitale.*

Hebj

Heb' in't bordeel den eenen voet,
Weet dat de tweed' in't gast-huys
moet.

*Le jeu, la femme, & le vin friant,
Font l'homme pauvre tout en riant.*

*Cum muliere presentibus extraneis, nec blanditijs
agendum, nec iurgandum.*

En straft of streelt u vrouwe niet,
Daer't yemant hoort, of yemant
siet.

De bedt-gordijn
Dient dicht te zijn.

Al wat in't bedde wort gesprokē,
Dient met de laeckens toe-gelokē.

*Quant une femme blasme son mary, elle
demande la danse de son voisin.*

Als't wijf spreect qualick van den
man,
Dan spreectmer niet ten besten
van.

*La plus belle pièce de mesnage, & une
bonne femme.*

Het beste stuck van't huys-bedrijf,
Dat is een goet, en hantsaem wijf.

Het ooge vanden heer dat maect
de peerden vet,
Het ooge van de vrou dat maect
de kamers net.

La femme est le savon de l'homme.

Geen beter loogh
Als 't vrouwen-oogh.

*Tere de famille soit par tout
Dernier couché, premier de bout.*

Ghy huys-weert, hier op dient ge-
let,
Eerst op te zijn, en laetst te bedt.

*L'Homme fin,
Se leve matin.*

*Hera hand est hera, quam famulae è somnis exci-
tant. Plaut.*

*La femme a la maison, & la jambe rom-
pue.*

Quade beenen, goede wijven,
Dienen wel in huys te blijven.

Een wijf draegt meer uyt met een
lepel,
Als een man in-brenght met een
schepel.

*Donna ociosa
Non puo esser virtuosa.*

Ongeschickt, en vuyl bedrijf,
Maect van schoon, een leelick
wijf.

*Femme veut en toute saison,
Estre maistresse en sa maison.*

Al heeft de meyt eē schonē schijn,
Het wijf dat wil de vrouwe zijn.

Dame que mout se mire, peu file.

Kent hier uyt aller vrouwen sinnē,
Wie veeltijts spiegëlē, feldē spinnē.

*Qui semel scurra, nunquam bonus pater-familias.
Scurra facilius dives, quam pater-familias.*

Als de man wel wint,
't Wif dan wel spint.

Geen wif soo fel, of sy heeft deer-
nis met haer beter.

Es seint loß hennen die auß leggen.

Dit heb ick dickwils hoorē seggē,
't Zijn quaede hinnen die buyten
leggen.

*Il ne se faut jamais desponiller
Avant que se coucher.*

Onthoudt dit, weerde vrient, het
is een wijfen raet;
Ontkleet u nimmermeer eer ghy
te bedde gaet.

Het spreek-woort wil seggen/datmen niet
al sijn middelen aen kinderen of vriendē
en moet over-setten/ eer men komt te
sterben.

Een neerstige hant,
Geen snoepers tant,
Een schaerfe mont,
Is t'huys gefont.

Befette sparicheyt
En is geen karicheyt.

*Nullus tantus questus,
Quam, quod habes, parcere.*

Geloof tet vrienden, sonder sparē
Kan yemant winnen, maer niet
vergaeren.

*Grain a grain
Amasse la formy son pain.*

Doet by eē kleyntje dikmael wat,
So wortet noch een groote schat.

Deis est proximus qui eget paucissimis.

Hy zy dan schamel, ofte rijck,
Wie weynich hoeft, is Godt ge-
lijck.

*La sparagno
E il primo guadagno.*

Spillen is een quae gewente,
Sparen is een wisse rente.

Semper caret fastidio frugalitas.

Karicheyt is huys-verdriet,
Sparicheyt en walligt niet.

*Qui bien gagne & bien espargne, devient
tost riche.*

En datmen spaert is eerst gewon-
nen,
Het beste webb' wort t'huys ge-
sponnen.

Met wel te winnen, en wel te sparē
Soo kanmen machtich goet verga-
ren.

Met veel houdtmen huys,
Met weynigh komt men toe.

*Goza tu de poco,
Mientras busca mas el loco.*

Terwijl een dwaes ſijn herffens
quelt
Om grooter goet, en meerder gelt,
Soo leeft een wijsſer vergenoegt
Mer dat hem Godt heeft toe-ge-
voegt.

Een buyghſaem hert dat kan hem
voegen,
En wijsheyt laet haer haest vernoe-
gen.

Vn bon charton tourne en petit lieu.

Ick hou diē voer-mā voor geleert,
Die wel op enge wegen keert.

Sapientis facilis victus.

Ce que ſuffit jamais ne fut peu.

Veel klaeghter als het noch te
vroegh is,
Noyt iſſer weynig daer genoeg is.

*Proviſion faicte en ſaiſon,
Et dependue par raiſon
Faicte du bien a la maiſon.*

Sijn ampt te doen met ſtage vlijt,
En voor-raet op den rechten tijt,
Dat maect een eerlick huys ver-
blijt.

Een gehaelde kruyck
En vult geen buyck.

Die ſijn meel laet ouwen,
En ſijn broot laet kouwen,
Sijn bier in tijts brouwen,
'tBaet hem 'sjaers een mont te hou-
wen.

*Amy ſi tu es meſnager
De trois choſes te dois garder,
De vin nouveau & de pain chaud,
Et des bois verd, car cela ne vaut.*

Groen hout, heet broot, en nieu-
we wijn,
En kan voor 'thuys niet dienſtlich
zijn.

Met enckele veertjens pluckt men
den vinck kael.

De keel
Koſt veel.

*Chi ha pazienza, ha tordi graſſi a un
quadrino.*

Wanneer de tijt geeft nieu gewas,
Weeft dan in't kopen niet te ras,
Maer toeft een weynig, zijdy wijs,
Want tſcheelt de hellift indē prijs.

La ſoye eſteint le feu de la cuiſine.

Fluweel en ſijd' is ſelſaem kruyt,
Het bluft het vyer den keuckē uyt.

*Le conſt
Empeſche le gouſt.*

Leuy, en lekker, en veel te meugē,
Dat zijn drie dingen die niet en
deugen.

In't half leegh vat
Gelt sparen wat,
Maer voor lege vaten
Kan't sparen niet baten.

'tIs te laet gespaert, als de boter op
ten bodem is.

Ubi capit pauper divitem imitari, perit.

Een groote schoë, eē kleyne voet,
En dede noyt sijn meester goet.

*A proud heart in a begger, is as a great
fire in a smal cottage, wits warmet not
the hous, but burnet.*

Wie kleyn is, en doet als de groote
Stelt dien van nu aē by de bloote.

Of meerder goet,
Of minder moet.

Saeht met handen,
Niet met manden.

*A proud heart in a beggers purse wil not
agree.*

Grand nave vuol grand aqua.

Groote schepen, groote zee,
Groote wey, voor machtich vee.

*Faute de chappon
Pain & oignon.*

Heb ick geen kapoen,
Moes sal my voen.

A petite fontaine boit-on a son aise.

Een kleynen oven, al isse kout,
En behouft maer weynich hout.

A piccolo forno poco legna basta.

*Littel pot
Soen hot.*

Een kleyne pot van kleyne lieden
Die kan met kleyne moeyte siede.

La cucina piccola fa la casa grande.

De kleyne keuckens, en enghe
schouwen,
Die zijn't die ruyme kamers bou-
wen.

*Les petites cuisines sont de grandes mai-
sons.*

Een platte beurs, een hoogh ge-
moedt,
En dede noyt sijn meester goet.

'tIs dan best

Teer
Nae neer.

Reck
Nae deck.

*Cut your cote
After your cloth.*

Wilt naer het laecken
V kleeren maecken.

Qui ne peut avoir de la chair, se contente du potage.

*Fol est qui plus de pend
Que sa rente rend.*

Richts maul nach der taschen.

*De grosse cuisine
Pauvreté voisine.*

En petite maison Dieu a grand part.

*De peu de rente on vit honestement,
Le vray tresor est le contentement.*

*Aux grandes portes soustent les grans
vents.*

By groote torens, als wy bevindē,
Daer waeyen veel-tijds groote
winden.

Qui tout disne n'a que souper.

Die vroegh al 'thachjen heeft ont-
beten,
Wat sal hy opten middach eten?

*Qui tout mange de soir,
Le lendemain ronge son pain noir.*

*Mieux bon gardeur
Que bon amasseur.*

Al wat dier is, dient niet gelaten,
Al wat goe koop is, niet gekocht.

Ook diere koop kan somtijts batē,
Somtijts diēt goede koop gelatē.

Quod non opus est, asse carum est.

Weet dat niet alle dingh in huys
en dient gebrocht;
Want dat mē niet en hoeft is altijd
dier gekocht.

Pater familias vendax sit, non emax. Cato.

Non esse cupidum, pecunia est;
Non esse emacem, vecligal est.

Indien ghy niet te veel en wint,
Soo weest tot koopen niet gesint.

*Paño con Paño,
Y la seda con la mano.*

Met laken is 'tlaken
Best schoon te maken,
Maer metter hant
Krijgt sij' haer stant.

*Qui sçait mestier
Ne peut perir.*

Die een ambacht heeft geleert,
Krijgt den kost, waer hy verkeert.

*De scarvoir,
Vient avoir.*

Die weten
Die eten.

Een ambacht heeft een gulden
boom.

*Pour vieil que soit le bateau,
Il passe encore une fois l'eau.*

Verftelt noch eens u kinder-luerē,
Sy fullen noch een jaertjen duerē.

Geen fchip soo oudt, fey fchippers
meysje,
Of doet noch fōtijts wel eē reysje.

*Si quieres ser polido
Tra aguia y hilo.*

Ghy, die wilt wesen hups en net,
Draeg ftaeg een naelt en garē met.

*Si tu veux estre net & poly
Portes un esguille & du fil.*

*Metti la robbe in un canton
Vien tempo ch' elle ha stagion.*

Legt fomers den winter-rock inde
kas,
Soo koomt' u weder eens te pas.

*Les biens ne sont pas biens, que quant ils
ont un bon maistre.*

Vrient, hebje machich goet, soo
maecktet metter eer;
Want goet en is geen goet, als by
een goeden heer.

Le bourse vuide fait rider le visage.

*La voix est plus plaisante a monter qu'a
descendre.*

*De tout grain
En necessite pain.*

Geen gout soo root
Of'tmoet uyt inder noot.

Fælix, qui nil debet.

My dunckt hy is in goeden ftaet,
Die sonder fchult te bedde gaet.

De Leeuwerck fingt vrolijk, om
datfe op mey-dagh geē huys-hucre
te betalen heeft.

*Maison accomplye,
En l'antre vie.*

*La porta di dietro, è quella che guasta
la casa.*

Een achter-deur aen eenigh huys
Die is gelijk een lecke fluys:
Ghy, vrient, die hebt een achter-
deur,
Gaet hanghter vry fmits-dochter
veur.

*Qui pense son cheval par procureur, est
digne d'aller a pied en personne.*

Die fijn peert door eē ander voedt
Mocht in perfoon wel gaē te voet.

Bōs cōpagnons sont mauvais mesnagers.

Goede gefellen zijn quae de huys-
houwers.

*Cacete, pesguete,
Muca horas buon cafete. .i.*

*Que el cacador y el piscador nunca es
buon casera.*

*Que le chasseur, & le pefcheur ne font
jamais bonne maison.*

Viffchen en jagen
Zijn vrouwe-plagen.

*Mieux mestier
Qu'esprevier.*

Beter een schaep, als een aep,
Een balck, als een valck.

Wie meer van apen, als van fchapē
houwen,
Die fiet men licht een kael aers-gat
klouwen.

*Castitas periclitatur in delitijs,
Humilitas in divitijs,
Religio in ceremonijs;
Veritas in multiloquio,
Charitas in hoc seculo.*

Eygen huys.

Vaerje over een froot,
Ghy laeter een broot;
Vaerje over een veer,
Ghy laeter noch meer.

*A chascun oiseau
Son nid est beau.*

Geen beter gemack
Als eygen dack.

Ooft, west,
t' Huys best.

Testudo intra tegumen suum, tuta est.

Blijft binnen u schelpen,
Dat sal u helpen.

Chi muta paese, muta ventura.

Pietra mossa, non fa musco.

Weest in't verhuysen niet te los,
De steē die rolt, en gaert geē mos.

Heritage, que ton maistre te voye.

Ver van sijn goet, na by sijn schade;
Want hoe men haest, men koomt
te spade.

En cabeca loca

Non dure toca.

Wie verre brout, die spilt veel ton-
nen,
En t'ende'sjaers niet veel gewon-
nen.

Geen beter mis komt op het lant,
Als 'smeesters oog, en 'sheerē hāt.

Als de kat van huys is, dan hebben
de muysen haren vollen loop.

Een looper en bedijt niet.

Veel verhuysē kost veel bed-stroo

Domus propria, domus optima.

*Chez soy
Chacun est roy.*

*A ogni ucello,
Suo nido è bello.*

Elck vogel prijst sijn nest;
En die is hem alder-best.

10 *Rakende de onderlinge plichten tusſchen man en wvif.*

Noyt vryheyt was ſo dier gekocht,
Of ſy en heeft meer uyt ghe-
brocht.

*Ne ſoys absent a ton ble mouldre,
Ou tu perdras plus que le poudre.*

Eygen heert
Is gout weert,
Iſſe kout,
S'is bout.

*Qui à une bouche ne die a autre qu'il
soufle.*

Soo ghy u bry-por blaſen kondt,
En roept daer toe geen vreemden
mont.

En wacht niet van u naeste bloet,
Al wat ghy fellifs niet en doet.

A chi tocca, le va.

Die de koe ſijn is, grijptſe by de
ſteert.

*Nul n'a ſoucy
De bien d'autruy.*

Let op u eygen faken, heer,
Men hinckt niet van eens anders
ſeer.

*Qui ne fait par ſoy
N'entend pas la ley.*

*Casa mia, casa mia,
Per piccina che tu ſia,
Tu mi pari una badia.*

*Plus ſçait le fol en ſa maiſon, que le ſa-
ge en celle d'autruy.*

Een dwaes is in ſijn huys ſo vroet,
Als oyt een wijs man elders doet.

De Papegay weet deſen treck,
Sy loſt geen voet, of veſt de beek.

Indien ghy hebt verſlete ſchoen,
En wiltſe nimmer van u doen,
Maer houdtſe tot ghy beter ſiet,
Of anders, vrient, u neect verdriet.

*Che è a coperto, quando piove,
E ben matto, ſe ſi muove.*

Geen bode waſſer oyt ſoo goet,
Gelijck een eyge meester doet.

*Vn chacun a bien,
A faire du ſien.*

Non cercar qual che non ti tocca.

Chi fa i fatti ſuoi, non s'imbratta le mani.

Die maer aen eygē ſlaet ſijn hant,
Iſs wonder ſoo hy ſich verbrant.

Hier scheerter een het schaep, een ander scheert het vercken;
Ey laet ons, met gemak, hier op een weynigh mercken:
My dunckt (naer ick het vat) dat hier wat omme-gact,
Daer op in aller ernst by ons te letten staet.
De man, die aen het swijn sijn voordeel meynt te vinden,
Die gaet hem, soo ghy siet, veel moeyten onder-winden,
Hy denckt (gelijck het schijnt) dit is het vetste beest,
Hier is het dickste speck, hier is de reusel meest.
Maer dit onstuymigh dier is qualijck om bestieren,
Het vult de gantsche lucht met schreeuwen ende tieren,
Het schopt, en slaet, en woelt, en worstelt metten man;
Soo dat hy van het werck geen meester worden kan:

VWinste en verlies.

Nu, op dit luyd' geschreeu, soo wert een yder gaende,
 Een yder loopter toe, een yder blijfter staende,
 En fiet den handel aen, en, soo die voordeel gaf,
 Gewis men sach den man het gantsche voordeel af;
 Maer nu sijn gants bedrijf is moeyte, sonder baten,
 Soo wortet al-te-mael voor hem alleen gelaten:
 In plaetse van gewin, soo wert de man bespot,
 Dat is voor desen tijt sijn ongeluckich lot.
 En fiet! naer dit gewoel, naer dit verdrietich scheeren,
 Soo krijgt de goede vrient noch wol, noch sachte veeren,
 Maer niet als enckel hayr, en borstels van het swijn,
 Dit is de gantsche loon van al de lange pijn.
 Maer let eens op den vrient die 'tschaepjé heeft gekoren,
 Op dat sijn ruyge vacht door hem mocht zijn geschoren;
 Het dier en worstelt niet, maer ligt geduerich stil,
 Dies treft hy mette schaer alwaer hy maer en wil;
 Men hoorter geen geschreeu, soo datter van bezijden
 Hem niemant van het volck de winst en kan benijden;
 'Is sacht al wat hy raeckt, en niet als enckel wol,
 Dies krijgt hy hand', en schoot, ja gantsche manden vol.
 Wat isser menich mensch die sijn geheele leden
 In eenich swaer bedrijf, met onlust, gaet besteden!
 En, als hy langen tijt ten suersten heeft gesweet,
 Soo vint hy anders niet als enckel herten-leet.
 Een ander onder dies heeft yet ter hant genomen,
 En is daer, met gemack, tot sijnen wensch gekomen:
 Soo veel is goet beleyt, wanneer men yet bestaet,
 Soo veel is goet beleyt, soo veel is wijs beraet.
 Wel aen dan, fooje wilt u scheeren wel besteden,
 Soo kiest doch eenich beest dat wol heeft op de leden;
 Want als ghy daer in feylt, of inde keuse mist,
 Soo isser al bekaeyt, en achter't net gevist.
 Doch onder dit beslach verneemt men vreemde saken,
 Die wy, met ons verstant, niet recht en kunnen raken;
 Dat geen en heeft verrijckt, heeft desen uyt-geput;
 Dat elck is even nae, is elck niet even nut.

Quaedam non tam magna sunt negotia, quam facunda & quae multum negotij se-
runt, & haec fugienda sunt. SENECA.

Al te wijs kan niet beginnen,
Al te geck kan niet versinnē,
Tusschen mal, en tusschē vroet,
Wint men wel het meeste goet.

Hy moet wagen
Die wil bejagen.

Die dit en gint geduerig schromē,
Hoe konnē die tot rijkdom komē?

Gatto quantato non prese mai forci.

Mach waeyen, stil zijn, vloeyen,
of ebben,
Die niet en waegt en sal niet hebben.

Sumptum faciat oportet is qui lacrum quaerit.

*Rien ne s'acquiert sans aventure, &
rien se conserve sans industrie.*

Sonder wagen niet vergaren,
Sonder wijsheyt niet bewaren.

*Chi guarda at ogni pluma, non fa mai
letto.*

Die elcke veer wil sien en raken,
Hoe kan die oyt een bedde makē?

*Qui n'a guerre,
N'a guerre.*

Neeringh en is geen erf.

Qui perd le sien, perd le sens.

Heer uyt,
Eer uyt.

Ach! sensus cum re consiliumque perit.

Die water deert,
Water weert.

Alle officien zijn smeerigh, sey des
kosters wijs, en kreeg een eynde
keers uyt de kerck.

Inde rommelinge ist vet.

By 'tvolck is de neeringh, sey de
moffel-man, en hy quam met sijn
mosselen inde kerck.

Qui eget, in turbâ, versetur.

Wijs en rijk,
Is Godt gelijk.

Wie vis voor visschers deur wil
vangen,
Die mocht sijn net wel elders han-
gen.

*Il ne fait bon chasser par une montagne
trop frequentee.*

De beste jagers sullen jagen
Daer sy geen jagers eerst en sagen.

Ficus sunt avibus gratæ, at plantare recusant.

De vogels willen korfen eten,
Schoon datse van gheen planten
weten.

De kat wou wel den vis genaken,
Maer vreeft haer pooten nat te ma-
ken.

*Ce n'est pas gain
Qu'ant on pipe son prochain.*

Dit oude woort duert hedē noch,
Men doet geen voordeel met be-
droch.

*Peu de vin, vens le vin:
Beaucoup de vin, gardes le vin.*

*Qui a un an veut estre riche, a la moi-
tié on le pend.*

Die binnens jaers wil alles vangē,
Die mocht wel voor den winter
hangen.

*Qui se meste de plusieurs affaires, donne
beaucoup de prise a la fortune sur luy.*

Qui beaucoup embrasse, peu estreint.

Die veel om-vaemen
Weynich verfaemen.

*Au pauvre un œuf
Vaut un bœuf.*

Pauperi ovum, ovis.

*Avec beau qui est passé le molin ne moult
pas.*

Met verloopen water en maelt
geen meul.

*For el dinero
Bayla el perro.*

Pour de l'argent danse le chien.

Elck spreeket van de mart nae hy
verkocht heeft.

Agricola semper in futurum dives est.

Aquila non venatur muscas.

*Ne croy pas a celuy qui vient de la foi-
re, mais a celuy qui y retourne.*

Gelooft hun niet te veel die van
den jaer-mart komen,
Want voor haer listigh woort is
noch al vry te schromen,
Maer, vrienden, so ghy wilt hier
in een vasterraet,
Soo let, tot u bericht, wie datter
weder gaet.

*Se vuoy del tuo mestirr cavar guadagno,
D'un tuo maggiore non ti far compagno.*

Zijt ghy een esel inder daet,
En neēt geen leeu tot mede-maet.

Waer ghy den gront niet klaer en
fiet,
En gaet daer in het water niet.

Tusschen neus, en tussché lippen,
Kan een goede kans ontglippen.

Gagner par escus, hazarder par liarts.

Die met kroonen winnen, en stuy-
vers wagen,
Die zijn bevrijt voor harde slagen.

*La fortune se lasse de vous suivre, car
vous allez trop viste.*

Riche ou pendu, dit le soldat pillard.

Lanckfamen rijckdom is saligst.

Essai guadagna, chi vano sperar perde.

Een schaft is beter in de hant,
Als seven gansen opte strant.

Eē stille mool en maect geē meel.
Eē vos die slaept, cen drooge keel.

Licht gagnes make beavye purses.

Die geenen ael weet op te langen
En plach geen kabeljaeu te vangē.

Majora perdes, parva ni servaveris.

Chi nō stima un quadrino, non lo vale.

Du petit viens on au grand.

*Qui fait la maille vile
Lemais amasse mile.*

Wie worter tot yets groots ghe-
bracht

Die eerst het kleyntjē niet en acht?

Riche rarement on vit

Qui mesprise le petit.

*Ce qui est gagné par taborijn, passe par
la suite.*

Het staet geschreven opten vloer,
Gelijck het quam, also het voer.

Het staet geschreven opten heert,
Soo gewonnen, soo verteert.

*Qui hante le moulin
s'Enfarina a la fin.*

Onder het zeyltjen ist goet roeyē,
Want 'tsal niemāt licht vermoeyē.

Ne uni navi facultates.

Mus non uni fedit antro.

Niet al de eyers onder eene hen.

Soo ghý op't kleyntje niet en let,
Het groote wort u los gefet.

*Ala poule ferre luy le poing, elle te ser-
rera le cul.*

Die wel aen sijnen acker doet,
Die doet gewis hem weder goet.

Groote visschen scheuren't net,
Soo ghý daer niet op en let.

*Qui veut prendre un oiseau, il ne le faut
pas effaroucher.*

Geen vogels mogē fy verschrickē
Die op de vogels willen micken.

Die jaegt met katten,
En vangt maer ratten.

Brant laet yet,
Maer water niet.

Die altijd wil voordeel doen, moet
lombaert houwen.

Daer zijnder die soo veel met spij-
ker-rapen winnen, als fy met den
brant verliesen.

Geen vogel vloogh oyt so hoogh,
of hy moest sijn kost op d'aerden
soecken.

Armoede is leuyheyts loon.

*De grasse matinée,
Robbe deschirée.*

Godt gheeft de vogelen den kost,
maer sy moetender om vliegen.

De vogels krijgen wel den kost,
Maer zijn van moeyte niet verloft.

Tonans conantem adjurat.

Serpens, nisi serpentem diglutiat, non fit draco.

Ten zy de slang verslint een slang,
Sy wort gheen draeck haer leven
langh.

Een raef moet nutté sonder krassé,
Eé hont moet knagé sonder bassé.

Heeft yemant ghelt dat schoone
blinckt,
Die maecke dattet niet en klinckt.

The stil sow eateth up al the draffe.

Gaen uwe faken naer u wenschen,
Danckt Godt, maer pocht niet by
de menschen,
Wint ghy, soo laet van roemē af;
Een stille seugh die eet den draf.

t'Argent qui ne sonne, est le meilleur.

Le sage n'expose sa fortune a l'envie,

Soo dickwils als 'tschaepje bleet,
verliestet een beetjen.

Possideat tacitè, si que sint munera divina.

'tIs best dat 'tschaep in stilheyt eet,
Want als het bleet, 'tverliest een
beet.

Een ey dat noch is ongeleyt,
Daer van en dient niet veel geseyt.

*En grand torrent
Grand poisson on prend.*

Ghy segt ons, vrient, ten kan niet
missen,

In groote waters groote vissen;
Maer hier op dient te zijn gelet,
De groote vissen scheuren 't net.

*Vn fol, ou beste,
Faiçt bien conqueste,
Mais bon mesnage,
Est faiçt de sage.*

Men wint, of verliest,
Nac dat men kiest.

Het zy in't velt, of in het kooren,
Een recht wey-man placht naeu te
spooren.

The fox fareth wel, wenh y is cursed.

De vos die placht dan best te varē,
Wanneer de boeren leelickst barē.

Benijt is beter als beklaegt,
Wanneer het Godt alsoo behaegt.
Il bel

*Il bel guadagnar
Fa il bel spender.*

Vette vogels, gladde veeren ;
Wel te winnen, wel verteeren.

The low staken standet long.

De laege stijlen
Staen lange wijlen.

*A chi compra bisogna haver cent' oc-
chy, a chi vende ne basta uno.*

Die om yet te koopen poogen
Hoeven meer als hondert oogen,
Maer een wert genoegh geacht
Als men tot verkoopen tracht.

Autant despend ciche, que large.

De winnende handt is milde.

Die wel wint
Is wel gefint.

*Huelgo mi poco
Mas hilo mi copo.*

*Je me recree un peu, mais je file ma que-
nouille.*

*Mieux vaut gagner en bouve, que per-
dre en or.*

Lucri bovis odor ex re qualibet.

Krijght een beurs rimpels, die eer-
tijts vol was,
Het aëficht krijght rimpels, dat eer-
tijts bol was.

*Qui scauroit les aventures, il ne seroit
jamais pauvre.*

Wist yemant wat geschieden sal,
Hy ware vry van ongeval.

Wist yemant wat gebeuren sou
Hy dede schier al wat hy wou.

Honestum lucretum per quod nemo laeditur, & justè
adquiritur.

Het is voor al het beste goet,
Diens winste niemât schade doet.

Semper pusilla Dij pusillis conferunt.

Heu! heu! Dij mortalibus nestunt malum,
Quando bonum videt quispiam, & non utitur.

Kinderen.

Qui generum acquirit commodum, invenit fi-
lium. qui incommodum, perdit & filiam.

Krijgt ghy een swager, die u dient,
Ghy wint een sone, lieve vrient,
Maer gaet hy aen tot uwer spijt,
So wort ghy oock u dochter quijt.

Children are certain care, an in certain confort.

*Les grandes dames aiment plusstos leur
plaisirs, que leurs enfands.*

*Qui a mon enfand oste le morveau, me
baise au visage.*

*Il ne se faut despoiller
Avant que se coucher.*

De kat die muyft dan alder-best
Als sy heeft jongen in den nest.

Ce que l'enfant oit au foyer, il le rend a la porte.

Het kint dat buyten spelen gaet,
Seyt hoe het inden huysē staet.

Quando fanciulli stan cheti, han fatto qualche male.

Als de kinders stille zijn, dan hebbense quaet gedaen.

Il faut si bien marier ses enfants, qu'ils n'ajent que faire de leur peres.

Chi ha polli ha pipite.

La fille n'est que pour enrichir les maisons estrangeres.

*Qui pert son pere, pert honneur,
Qui perd sa mere, il perd douceur.*

Scheyt u vader uyer tijt,
Kint, ghy zijt u eere quijt;
Maer indien u moeder rust,
Ghy verliest u herten-lust.

Vrienden.

U goet kan groeyen
Door oude moeyen;
Maer oude oomen
En zijn maer droomen.

Een Godt, een wijs, maer veel
vrienden.

Met vriendē eeten, drincken, wandelen,
Maer met de vreemde moet men handelen.

*A cuentas vieias
Baraias nuevas.*

Van oude rekeningen, en out goet te deelen,
Ontstaē gemeenlick nieuwe krackeelen.

Korte rekeningen, lange vriendschap.

Chi si fida, rimane ingannato.

Veel spreekter stout, en 'tis gelogen,
Wie veel betrouwt, wort licht bedrogen.

*Sopra negro non é colore,
Sopra vertu non é honore,
Sopra peccato non é dolore,
Sopra figlioli non é amore.*

Vrient,
Soo langh het dient.

Een lege beurs die noem ick leer,
Brengh gelt, sy krijgh haer eer-naem weer.

Guardati d'aceto, de vin dolte.

De soetste wijn,
De felst' asijn.

*En partage lit & jambon,
On cognoit son compaignon.*

Nulli non magno constitit & bona noverca.

*Parente con parente
Guay chi non ha niente.*

Vrienden zijn vrienden, maer wee
diese van doen heeft.

*Amy de table
Est variable.*

Een tafel-vrient
Soo langh alst dient.

*Con il buen fol
Estjende se el coracol.*

Avec le soleil, le limaçon s'est end.

Wie vrientschap aen een vrient
verwijt,
Die is sijn vrient, en vrientschap
quijt.

*le nie l'amy qui couvre avec
Les aïles, & mort avec le becq.*

Ten is geen vrients, maer een linc-
kers treck,
Die deckt met de vleugels, en bijt
metten beck.

Wt dat men spreeckt, of dat men
schrijft,
En uyt den handel die men drijft,
Wt vriendē daer men mede paert,
Daer kent men uyt der menschen
aert.

Stultus quod perdat habet; quod, in id quod oportet, impendat non habet.

*Chi te fa carezze piu che suole
O tradito t'ha o tradir te vuole.*

Vleyt yemant soeter als hy plach,
Hy wil bedriegen, soo hy mach.

*A casa de tu tia
Mas no cada dia.
A casa de tu hermano
Mas no cada serano.*

Eē vrient besoeckē houdmē goet,
Indien men't niet te veel en doet;
Maer soo het alle daegh geschiet,
Soo waer het vry al beter niet.

*Il ne faut pas, tant baisser son amy a la
bouche, que le cœur luy en face mal.*

Weet, vrient, dat hart, en dicmael
kuffen
De vrientdschap wel plach uyt te
bluffen;
Wel kust dan met een heuffchen
mont;
Te veel is hier oock ongesont.

Al is u vrient al suycker-soet,
Weet dat ghy hem niet eten moet.

Beleefde lieden moet men mijdē,
En'twilligh peert niet over-rijdē.

Noyt moet men van een eerlick
man

Al nemen wat men krijgen kan.

No seras amado,
Si de ti solo tienes cuydado.

'tIs wonder so hy vrienden heeft,
Die altijd neemt, en nimmer geeft.

Tu ne seras point aimé si tu as soing de
toy seulement.

Que Dieu ne done point tant de biens a
noz amys, qu'ils nous mescognoissent.

Il est bien fol, qui s'oublie.

Die kooren voor een ander meet,
Is dwaes, indien hy sich vergeet.

Wie ist die elders water giet,
Die brant in sijne wooningh fiet?

Mijn dgie
Is my naerder als mijn knie.

Pain d'autrui, pain de douleur, encore si
ton pere mesme te le donne.

Ne quid expectes amicos facere, quod per-
queas.

Non trovi amico piu fidato e caro,
Che mi sovenga com il mio denaro.

Ten naesten watere, als't brant is.

Put a vitem tuam manu tua, non aliena.
Non scabat caput tuum, praeter unguis tuos.

SIN - SPRE VCKEN,

Genomen wyt Arabische en Saraceensche Schrijvers.

Initium Sapientiae est timor DEI.

Godes vreesse is 'tbeginfel der
wijsheyt.

Cujus concupiscentia vincit intellectum
(sive rationem) is perit.

Wiens vernuft door de begeerlik-
heyt verwonnen vvert, die gaet
verloren.

Abstinere a concupiscentiis, est divitem
esse.

Van lusten sich t'onthouwé, is rijck
te wesen.

Sapientissimus hominum est, qui fines
respicit.

Die op het eynde aller dingen let,
is onder de wijse te rekenen.

Qui non discernit bonum a malo, ad-
jungit eum bestiis.

Die 'tgoet van 'tquaet niet en on-
derscheyt, stelt dié by de beesté.

Contentus esto eo quod Deus tibi imper-
tit; & eris dives.

Verneught u met 'tgeene u Godt
verleent, en ghy sult rijck wesen.

Acceto-

Accende lucernam tuam ante tenebras. Id est; illumina te operibus bonis, antequam superveniat tibi mors.

Ontsteekt uwe lampe eer het duyster is. dat is; maect u beroeping seker met goede werckē voor uwe af-lijvicheyt.

Quando non evenit tibi quod vis; velis, quod evenit.

Als u niet en geschiet dat gy wilt, wilt dan dat u geschiet.

Quando audiveris virum loquentem de te bonum, quod in te non est, ne credas: loquetur enim & malum de te, quod in te non est.

Als ghy yemant hoort spreken van deugden die in u niet en zijn, soo en geloofst hē niet; want deselve sal oock spreken van gebrekkē die ghy niet en hebt.

Reges judicant terram, sapientes judicant ipsos reges.

De koningen oordeelen het aertrijk, de wijse de koningen.

Homo sapiens est, quamdiu quarit sapientiam: ubi autem se putat ad ejus culmen pervenisse, desipit.

De mensche is wijs, soo lange hy nae wijsheyt soeck; maer als hy meynt dat hy die bekomē heeft, soo begint hy te dwasen.

Qui non vincit luctum patientia, ejus mæror longus erit.

Die sijn rouwe door ghedult niet en kan verferren, diens droefheyt sal lang-wijligh wesen.

Ne credete sapientem esse, donec eo animi robore fueris, ut possis regere cupiditates.

En beelt u niet in dat ghy wijs zijt, eer ghy u begeerlickheden beftieren kondt.

Arabs interroganti, quodnam bellum honestissimum esset? illud, inquit, quod contra voluptatem geritur.

Een Arabier gevraegt zijnde, welke de eerlickste oorloge waere? die teghens de wel-lust gevoert wert, antwoorde hy.

Idem Arabs rogatus, quid esset fiducia in Deum? quâ Deo, inquit, fretus homines suas omnes ei committit.

De selve ghevraegt wesenđe wat het zy op Godt te vertrouwen? als de mensche, op den selven steunende, alle sijn saecken hem is bevelēde; was sijn antwoorde.

Nemo, inquit sapiens ille Arabs, me dilexit, quem non vicissim dilexerim sincerè, per omnem vitam meam. nemo me odio persecutus est, pro quo non oraverim

verim Deum, ut illi meliorem mentem daret.

Niemant (seyde deselve) en heeft my oyt bemint, dien ick niet wederom oprechtelicken lief en hebbe gehadt mijn gantsche leven langh, niemant en heeft my oyt gehaet, voor wien ick Godt niet en hebbe gebeden, dat hy hen beter sinnen wilde verleenē.

Principium luctus est, diligere mundum.

De werelt lief hebben, is 'tbeginfel van droefheyt.

Qui se-ipsam habet pro sapiente; habet eum Deus & homines pro ignaro.

Die sich selven voor wijs acht, diē achten Godt ende de menschen voor dwaes.

Non est Sapiens sapiens, donec cupiditates suas omnes vincat.

Niemant isfer wijs, ten zy saecke hy alle sijne begeerlickhedē t'onder heeft.

Perfectio est in tribus rebus, qua sunt: Devotio in religione, patientia in adversis, & prudentia in vitâ.

De vol-maektheyt bestact in drie saecken, en die zijn dese: Innigheyt in Gods-dienst, gedult in

tegen-spoet, en wijsheyt in den loop des levens.

Doctus sine opere, ut nubes est sine pluvia.

Een gheleert man die niet uyt en werckt, is als een wolcke sonder regen.

Dives sine liberalitate, est ut arbor sine fructus.

Een rijck man sonder mildicheyt, is als een wolcke sonder vruchte.

Obstrue quinque fenestras, ut luceat domus, & habitans eam. id est, Observa (vel coërce) quinque sensus corporis ut luceat anima tua in luce vite.

Stopt vijf vensters, op dat het huys glans hebbe, en die het bewoont. dat is, Let en bedwinght uwe vijf uytterlicke sinnen, op dat de ziele lichte in het licht des levens.

Occlude ostium tuum adversus raptores. id est, Claude sensus tuos contra peccatum, ne te capiant hostes tui.

Sluyt u deuretegens de stroopers. dat is, Versekert u sinnen tegens de sonde, op dat u vyanden u niet en betrappen.

Cui Deus largitur animam bonum, is est ex filijs futuri seculi.

Hy, dien Godt een goet gemoedt geeft, is van de kinderen der toekomstender eeuwe.

*Ne gaude cum ceciderit inimicus tuus :
nam nescis quid tibi eventurum sit.*

En verblijt u niet, soo u vyant valt,
want gy en weet niet wat u over-
komen sal.

*Deus alta deprimit, & depressa exaltat,
quocirca deprime te ipsum, ut ipse te
exaltet.*

Godt druckt hooge dingē neder,
en verheft de nederighe : ghy,
daerom vernedert u, op dat hy u
verhooge.

*Ne aliorum vitia patefacito, ne Deus
tua patefaciat.*

En openbaert eens anders gebre-
ken niet; ten eynde Godt de uwe
niet bloot en legge.

*Interrogatus sapiens Arabs, quis felicif-
sime negotiaretur? Is, inquit, qui ven-
dit bona peritura, hoc animo ut sibi
comparet stabilia & duratura.*

Een van de Arabische wijzen ghe-
vraegt zijnde, wie alder-gheluc-
kigst koop-handel dreef? Die
(seyde hy) dewelcke vergancke-
lijke goederen verkoopt, met
meyninge om de eeuwige en al-
tijt-geduerige te bekomen.

*Denique ex Cienardi Epistolar. lib. 1. & hoc in
Saracenorum laudem maximè vergit, cum ait:*

*Nullus tam durus casus eis contingit, ut
fracti impatientâ, redigantur in blas-*

*phemias: verum quicquid evenerit,
non stomachantur, sed illud habent in
ore, LAUS DEO.*

Eyntelick uyt het eerste boeck der
brieven van den gheleerden *Cle-
nardus*, is dit, tot prijs vande Sara-
ceenen, aen te mercken, dat hy
verhaelt dat aen deselve geen soo
swaren geval kan gebeuren datse
door onverduld vervallen tot
Gods-lasteringen; maer wat hen-
lieden oock over-koomt, sy en
vergrammen sich niet, maer heb-
ben gedueriglicken inden mont,
Gode zy loff.

Tot vervullinghe van
wat ledige plaets, eenige Sin-
spreucken uyt *SENECA*.

Plura sunt quae nos terrent, quam
premunt.

Daer zijn meer dingē die ons ver-
schrieken, als leet doen.

*Is maximè divitiis fruitur, qui minimè
divitijs indiget.*

Die geniet meest dē rijckdom, die
den selven minst van doen heeft.

*Alter ex alterius sine nascitur cupidi-
tas.*

d'Eene begerlikheyt wast uyt het
eynde vande andere.

Ante

Ante senectutem curandum bene vivere, in senectute bene mori.

Voor den ouderdom moetmē wel leeren leven, in den ouderdom wel leeren sterven.

Hodie fieri potest, quidquid unquam potest.

Wat oyt kan geschieden, kan heden geschieden.

Plus scire velle quàm satis est, intemperantia genius est.

Meer te willen weten als nae genoeghsaemheyt, is een sorte van onmatigheyt.

Malitia ipsa maximam partem veneni sui bibit.

De boosheyt suypt een groot deel van haer eygen fenijn in.

Rectè facti, fecisse merces est.

De loon van een goede saecke, is wel gedaen te hebben.

Post malam segetem etiam serendum.

Nae een quaeden oegst dient al vvederom gefaeyt.

Tenuè est mendacium, perlucet; si diligenter inspexeris.

De leugen is dun, sy schijnt deur, alse vvel besien vvert.

Quid stultius, quam quia diu non didiceris, non discere?

Wat isser dyaeser als niet te vwillen leeren, vermits men tot noch toe niet geleert en heeft?

Æquat omnes cinis, impares nascimur, pares morimur.

Het graf maeckt alles gelijk. Wy zijn ongelijck geboren, maer in gelijkheyt sterven vvy.

Is magnus & beatus, quem nulla res minorem facit.

Die is gheluckigh en groot, dien geen dingh minder en maeckt.